

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อน
รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก

จัดทำโดย นางมงคลทิพย์ รุ่งงามฤกษ์
รหัส 9752

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 97
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อน
รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก

จัดทำโดย นางมงคลทิพย์ รุ่งงามฤกษ์
รหัส 9752

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 97
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรมของสำนักงาน ก.พ.

ลงชื่อ.....

(นางปัทมา เจริญวิเศษกุล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(นายเชิดศักดิ์ สันติวรฤทธิ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(นายอารักษ์ พรหมณี)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) เรื่อง **แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก** เพื่อให้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และแผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บท ภายใต้อุทธศาสตร์ชาติ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ด้วยการเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยสู่สากล นำทุนทางวัฒนธรรมไทยให้ได้รับการสืบสาน รักษา และต่อยอด สร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าของท้องถิ่น ภายใต้อาณัติพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 โดยการจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นการส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่และต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางวัฒนธรรมบนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ด้วยการยกระดับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ สู่การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากยูเนสโก และดำเนินการจัดกิจกรรมเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสู่สากล โดยหวังให้ประชาชนชาวไทยและประชาคมโลก เห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมร่วมกัน รวมถึงเกิดความร่วมมือและความช่วยเหลือกันระหว่างประเทศ

โดยที่ผ่านมามีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จำนวน 3 รายการ ได้แก่

- (1) โขน (Khon, masked dance drama in Thailand) เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- (2) นวดไทย (Nuad Thai, traditional Thai massage) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2562
- (3) โนรา (Nora, dance drama in southern Thailand) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2564

นอกจาก 3 รายการดังกล่าวที่ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนจากยูเนสโกแล้ว ยังได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563 เห็นชอบให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินการเสนอ “สงกรานต์ในประเทศไทย” (Songkran in Thailand, traditional Thai New Year festival) เป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) ประเภทแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ต่อยูเนสโก โดยขณะนี้กระบวนการดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งคาดว่าจะพิจารณาการขึ้นทะเบียนภายในเดือน ธันวาคม 2566

ดังนั้น ผู้ศึกษาให้ความสนใจและกำหนดประเด็นศึกษา คือ **แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก** เพื่อผลักดันรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติที่มีอยู่จำนวน 368 รายการ ให้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) จากยูเนสโก รวมถึงแก้ไขปัญหาอุปสรรคหรือหาข้อยุติต่างๆ เพื่อที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติในลำดับต่อไปได้อย่างต่อเนื่องตามที่ยูเนสโกกำหนดไว้

ทั้งนี้ การพิจารณารายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากยูเนสโก สามารถแบ่งได้ดังนี้

1) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ที่มีศักยภาพ มีโอกาส และความพร้อมตามเกณฑ์ที่ยูเนสโก กำหนด กล่าวคือ มีคุณสมบัติเฉพาะของวัฒนธรรมนั้นๆ ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ มีองค์ประกอบของศิลปะการแสดงที่บ่งบอกให้เห็นคุณลักษณะของศิลปะการแสดงนั้นๆ โดยมีรูปแบบการแสดงหรือการนำเสนอที่ชัดเจน มีการสืบทอดกันหลายชั่วอายุคนที่ยังคงมีการแสดงอยู่หรือแสดงตามวาระโอกาสของการแสดงนั้น มีคุณค่าทางสังคม จิตใจ และวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงคุณสมบัติอื่นๆ ที่กำหนดไว้ ได้แก่ โขน โนรา เป็นต้น

2) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ดำเนินการตามนโยบาย เช่น เรื่องการพัฒนา ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ นวดไทย สงกรานต์ในประเทศไทย ต้มยำกุ้ง เป็นต้น

ในการนี้ ประเทศไทยคาดว่าจะเตรียมการนำเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในลำดับต่อไป เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก ภายในปี พ.ศ. 2566 - 2571 (2023 - 2028) ได้แก่ เคนยา (ขึ้นร่วมกับประเทศในอาเซียนอีก 4 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไนดารุสซาลาม และสิงคโปร์) มวยไทย ลอยกระทง ชุดไทยพระราชนิยม ตะกร้อลอดห่วง หนังใหญ่

แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก

ผู้ศึกษา ได้ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก โดยแบ่งได้ออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ขั้นตอนและกระบวนการ

1) เร่งผลักดันการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแนวทางและหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก

2) จัดทำ Roadmap การขับเคลื่อนการเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก

3) จัดทำเครื่องมือแบบติดตามสำรวจ หรือแพลตฟอร์ม Online ในการทบทวนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ จำนวน 368 รายการ เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อมูลรายการที่ขึ้นบัญชีชาติไว้ในเรื่องสถานะการคงอยู่ ชุมชนที่ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงมาตรการส่งเสริมและรักษาให้เหมาะสมและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

4) ดำเนินการโดยอาศัยระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ดังนี้

(1) จัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(2) จัดประชุมของคณะกรรมการกลั่นกรอง และคณะกรรมการทุกคณะที่เกี่ยวข้อง

(3) พิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อขึ้นบัญชีมรดก

ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

(4) กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มิตินี้ 2 การส่งเสริมและสนับสนุน

1) ส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเน้นสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และตอบสนองต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

2) ส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ ในฐานะทุนทางวัฒนธรรม ให้สามารถต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ชัดเจน และยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศด้วยการผลักดัน Soft Power ของไทย ได้แก่ อาหาร (Food) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น (Fashion) มวยไทย (Fighting) และเทศกาลและประเพณี (Festival) ให้เป็นปัจจัยใหม่ในการสร้างประโยชน์ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงภาครัฐและภาคเอกชน โดยที่จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

3) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติราชการภายในหน่วยงาน เช่น เพิ่มกอง/สำนัก/สถาบัน เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจงานด้านการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศที่จะยิ่งเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้จะสามารถผลักดันไปสู่การเสนอรัฐบาลจัดตั้งหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะต่อไปในอนาคต เช่นเดียวกับประเทศจีน ญี่ปุ่น ที่มีหน่วยงานดำเนินการโดยเฉพาะ

4) ส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ อาทิ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System :GIS) เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้ เพื่อความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทยและให้คนในชาติได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ผู้ศึกษาขออัญเชิญ พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ วังท่าพระ เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2513 ความว่า “...งานด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรมนั้น คือ งานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยได้สืบไป...”

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส. 1) รุ่นที่ 97 ประจำปี 2566 ของสำนักงาน ก.พ. โดยได้รับความอนุเคราะห์และคำชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ จากท่านอาจารย์ปัทมา เจริญวิเศษกุล ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ เป็นไปด้วยความละเอียด ครบคลุมเนื้อหาในทุกมิติ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงอย่างละเอียดในทุกขั้นตอน ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงท่านอาจารย์เชิดศักดิ์ สันติวรุฒิ และท่านอาจารย์อารักษ์ พรหมณี ที่กรุณาพาให้ห้องความรู้และช่วยชี้แนะเพิ่มเติม เพื่อให้รายงานฉบับนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน สามารถนำไปเผยแพร่และจะเป็นประโยชน์ให้แก่ประชาชน ประเทศชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

นอกจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้ศึกษาต้องขอขอบคุณผู้บริหารวิทยาลัยนักบริหาร เจ้าหน้าที่ของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. และเพื่อนในกลุ่ม GP.7 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและดูแลเอาใจใส่ตลอดระยะเวลากว่า 2 เดือนของการฝึกอบรมที่ผ่านมา

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาต้องขอกราบขอบพระคุณท่านโกวิท ผกามาศ อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ที่มอบโอกาสสำคัญให้ได้เข้ารับการอบรม (นบส. 1) รุ่นที่ 97 และขอขอบคุณรองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ผู้อำนวยการกอง/สำนัก/ศูนย์ กลุ่มงานต่างๆ ในกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และขอบพระคุณผู้บริหารกระทรวงวัฒนธรรมที่มีส่วนช่วยผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุน ทำให้การฝึกอบรมฯ ในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ ลุล่วงราบรื่นเป็นอย่างดี

มงคลทิพย์ รุ่งงามฤกษ์

30 พฤษภาคม 2566

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	2
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	5
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	7
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	7
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	14
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	25
3. แผนพัฒนาตนเอง	27
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	27
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	28
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	31
บรรณานุกรม	33
ภาคผนวก	35
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	71

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงผลการประเมินทักษะของนักบริหารระดับสูง	27
ตารางที่ 2	แสดงผลการวิเคราะห์ตนเอง	28
ตารางที่ 3	แสดงผลความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา	29
ตารางที่ 4	แผนพัฒนารายบุคคล : ระยะเวลา 2 เดือน (ระหว่างการฝึกอบรม นบส.1)	30
ตารางที่ 5	ผลการพัฒนาตนเองระยะ 2 เดือน (ระหว่างการฝึกอบรม นบส. 1)	31

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	โครงสร้างกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม	4
ภาพที่ 2	โซน รายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ	7
ภาพที่ 3	นวดไทย รายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ	8
ภาพที่ 4	โนรา รายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ	8
ภาพที่ 5	การวิเคราะห์ SWOT แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก	11
ภาพที่ 6	กระบวนการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	15
ภาพที่ 7	ภาพแผนภูมิบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแยกแต่ละประเภท	18

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

2.1.1 ข้อเท็จจริง

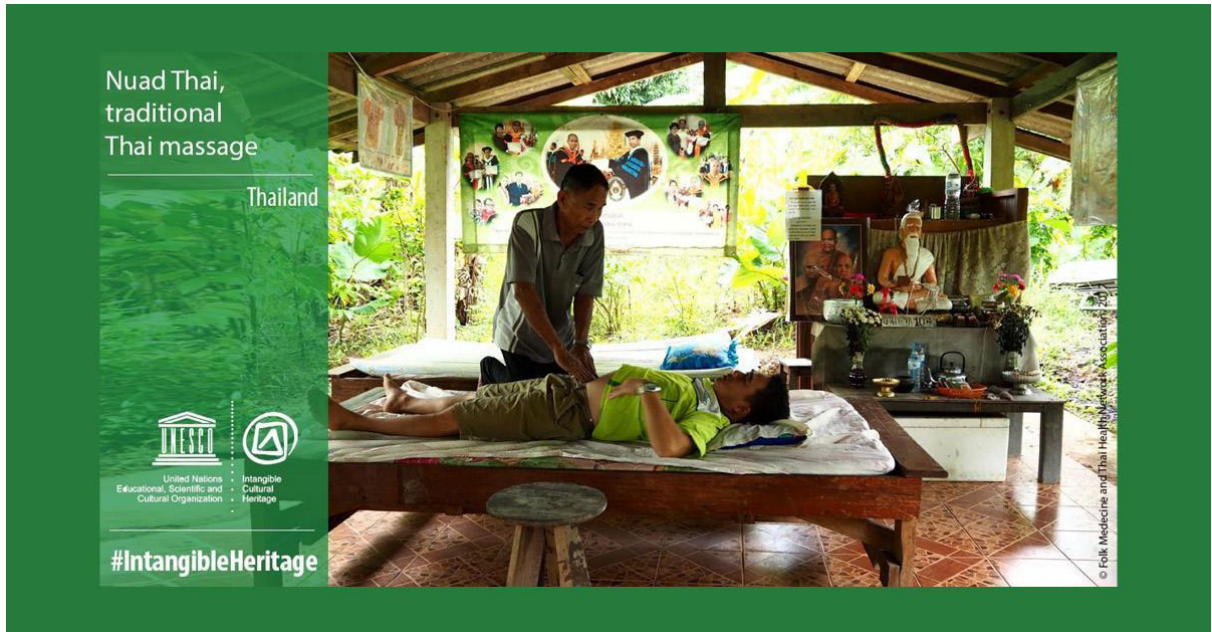
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เล็งเห็นถึงความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งภารกิจหลักของหน่วยงานคือการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และแผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ด้วยการเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยสู่สากล นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมคือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการอนุรักษ์ และสืบทอดวัฒนธรรม

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ยังดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ด้วยการสงวนรักษา พัฒนาต่อยอด และเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทยสู่ระดับนานาชาติ โดยที่ผ่านมาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO) จำนวน 3 รายการ ได้แก่

- (1) โขน (Khon, masked dance drama in Thailand) เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- (2) นวดไทย (Nuad Thai, traditional Thai massage) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2562
- (3) โนรา (Nora, dance drama in southern Thailand) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2564

ภาพที่ 2 : โขน รายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

ภาพที่ 3 : นวดไทย รายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

ภาพที่ 4 : โนรา รายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

นอกจาก 3 รายการดังกล่าวที่ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนจากยูเนสโกแล้ว ยังได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563 เห็นชอบให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินการเสนอ “สงกรานต์ในประเทศไทย” (Songkran in Thailand, traditional Thai New Year festival) เป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) ประเภทแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ต่อดังกล่าว เพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โดยขณะนี้กระบวนการดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งคาดว่าจะพิจารณาการขึ้นทะเบียนสงกรานต์ในประเทศไทยเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ภายในเดือนธันวาคม 2566

จากการที่องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรม ทำให้เห็นแนวโน้มการนำมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาพัฒนาทำให้เกิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ บนรากฐานของวัฒนธรรมในชุมชนไปสู่การต่อยอดและสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน สามารถที่จะผลักดันให้เป็นรายการ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) ในลำดับต่อไปได้อีกด้วย

2.1.2 ผลลัพธ์จากการที่รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติได้รับการขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก

หลังจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้มีการประกาศขึ้นทะเบียนให้ โขน นวดไทย และโนรา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากประเทศไทย เป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ส่งผลให้คนในชาติเกิดจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม จุดประกายให้เกิดความสนใจในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา อันจะนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังทำให้วัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นที่รู้จักในระดับสากล ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) สร้างความภูมิใจ สำนึกรัก ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมอันดีงามของคนในชาติ อันจะก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติสืบทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่และแพร่หลายยิ่งขึ้น รวมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงกว้างทั้งในสถาบันการศึกษา ชุมชน สังคม นำสู่การส่งเสริม พัฒนา และสืบทอดองค์ความรู้และความเข้าใจให้มีความยั่งยืน ดำรงอัตลักษณ์และคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

2) เด็กรุ่นใหม่หันมาสนใจฝึกหัด โขน นวดไทย และโนรามากยิ่งขึ้น รวมถึงสถานศึกษาหลายแห่ง เปิดสอนศิลปะแขนงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในหลักสูตรท้องถิ่น รวมถึงสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เช่น การรำโนราที่เคยถูกสงวนไว้สำหรับผู้ที่สืบเชื้อสายตระกูลโนรา บัดนี้ ได้กลายเป็นนาฏศิลป์ที่คนทุกเพศทุกวัยสามารถเรียนรู้และฝึกหัดได้

3) สร้างรายได้ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มมูลค่า ต่อยอดให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้สูงขึ้น ในงานด้านศิลปหัตถกรรม หัตถศิลป์ ศิลปะการแสดง วรรณศิลป์ และนาฏศิลป์พื้นบ้าน

4) กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประชาชนในชาติและชาวต่างชาติ ได้ไปท่องเที่ยวชื่นชม ทำให้มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า อันจะนำมาสู่การสร้างรายได้ให้ผู้เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น

5) ภารกิจในส่วนของภาครัฐ โดยกระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินการด้านเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกจังหวัด ในกิจกรรม ต่อยอด ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม คือนำวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสังคม นำกระทรวงวัฒนธรรมสู่กระทรวงสังคมกึ่งเศรษฐกิจ ฉะนั้น โชน นวดไทย และโนรา ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จาก UNESCO สามารถดำเนินการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างแรงดึงดูดในการเดินทางท่องเที่ยวชุมชน ใน BCG Model และ Soft Power ของรัฐบาล

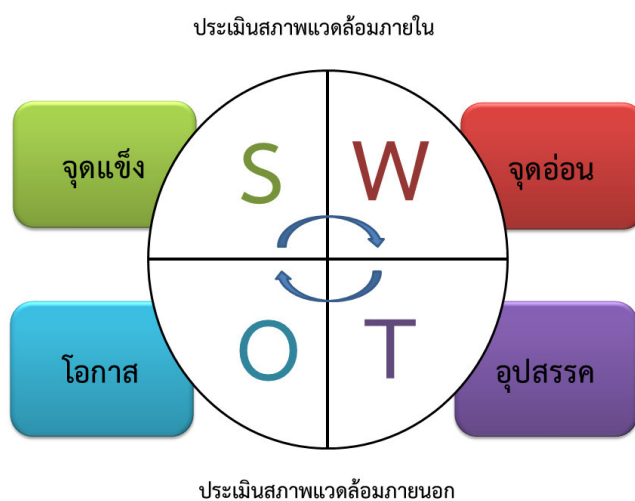
ในส่วนของการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจของนวดไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้สำรวจจำนวนรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการส่งเสริม สนับสนุนให้นำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ (นวดไทย) จากการที่นวดไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ในปี 2562 ซึ่งคิดจากรายได้หมุนเวียนจากเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับการนวดไทย ค่าปีฐาน พ.ศ. 2563 คิดเป็นรายได้ 27.15 ล้านบาท โดยในปี 2565 ได้ประสานข้อมูลกับเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับการนวดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 ราย ได้รับทราบข้อมูลว่าในช่วงที่ผ่านมา เครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับการนวดไทย ไม่ว่าจะเป็นสถานประกอบการนวดไทย ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการนวดไทย สมุนไพร และลูกประคบต่างๆ สามารถกลับมาเปิดให้บริการอย่างเต็มรูปแบบได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้คลี่คลายลง พบว่ามีรายได้หมุนเวียนจากการให้บริการนวดไทยและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการนวดไทย สมุนไพร และอื่นๆ คิดเป็นรายได้ 33.15 ล้านบาท และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (2 ไตรมาสแรก) พบว่ามีรายได้หมุนเวียนจากการให้บริการนวดไทยและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการนวดไทย สมุนไพร และอื่นๆ คิดเป็นรายได้ 33.77 ล้านบาท โดยประมาณ (ที่มา : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566)

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการนำรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายการมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมของชาติที่ขึ้นทะเบียนกับยูเนสโกแล้วนั้น จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้มีรายได้หมุนเวียนทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเป็นการสร้างการตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในรากเหง้าของท้องถิ่น ส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่และต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมถึงเป็นการเผยแพร่คุณค่าสาระของมรดกวัฒนธรรมให้ประชาคมโลกเห็นคุณค่าร่วมกันต่อไป

2.1.3 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก

ผู้ศึกษาให้ความสนใจและกำหนดประเด็นศึกษา คือ แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก เพื่อผลักดันรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติที่มีอยู่ จำนวน 368 รายการ ให้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) จากยูเนสโก รวมถึงแก้ไขปัญหาอุปสรรคหรือหาข้อยุติต่างๆ เพื่อที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติในลำดับต่อไปได้อย่างต่อเนื่องตามที่ยูเนสโกกำหนดไว้

ภาพที่ 5 : การวิเคราะห์ SWOT
แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก

ประเด็น SWOT	
1. จุดแข็ง (Strengths)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีเครือข่ายในการดำเนินงานวัฒนธรรมในทุกระดับทั่วประเทศ และต่างประเทศอย่างกว้างขวางและครอบคลุม 2. เป็นหน่วยงานเดียวของประเทศที่ดำเนินการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ภายใต้ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 3. มีคณะกรรมการ/คณะทำงานที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
2. จุดอ่อน (Weaknesses)	<ol style="list-style-type: none"> 1. บุคลากรในหน่วยงานยังขาดความรู้ความเข้าใจ / ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศที่มีเพิ่มมากขึ้น 2. การประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทุกคณะ ยังจัดประชุมได้ไม่ต่อเนื่องตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 3. ยังขาดคู่มือ/เครื่องมือ ในการทบทวนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลให้เหมาะสมและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด 4. ยังขาดการจัดทำ Roadmap รวมถึงการส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
3. โอกาส (Opportunities)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทุนทางวัฒนธรรม ได้ดำรงอยู่และต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางวัฒนธรรม

ประเด็น SWOT	
	<p>2. คุณค่าสาระของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รับการเผยแพร่ให้ประชาคมโลกได้ชื่นชมยินดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกัน</p> <p>3. การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือกันในระหว่างประเทศ</p>
4. อุปสรรค (Threats)	<p>1. การดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003) เช่น แบบฟอร์มยูเนสโกมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันทุกปี</p> <p>2. การดำเนินงานตามนโยบายที่เกี่ยวข้อง / นโยบายระดับประเทศ</p> <p>3. ชุมชนผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม</p> <p>4. การจัดทำรายงานต่อยูเนสโกทุก 6 ปี เป็นตัวชี้วัดที่กำหนด ซึ่งประเทศไทยโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ต้องดำเนินการและยังเป็นเรื่องใหม่ที่จะต้องศึกษาเพื่อนำเสนอรายงานในปี 2567 ต่อไป</p>

จากการวิเคราะห์ SWOT แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก ด้วยมิติของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร พบว่า หนึ่งในอุปสรรคที่สำคัญคือ **ชุมชน คณะ และกลุ่มบุคคลหรือปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม** ซึ่งตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 บัญญัติว่า

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม ที่มีความรู้ มีการประพฤติปฏิบัติ สืบทอด หรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น...

ระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับหลักเกณฑ์นี้ ผู้ขอรับการส่งเสริมและรักษาจะต้องเป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ชุมชนที่มีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยจะต้องมีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่จะขอรับการส่งเสริมและรักษาที่ระบุระยะเวลาชัดเจน และต้องมีวัตถุประสงค์ที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยผู้ขอรับการส่งเสริมและรักษาจะต้องรายงานความก้าวหน้าตามแผนงานหรือโครงการที่เสนอ ซึ่งมีการสนับสนุนโครงการในลักษณะการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลายกิจกรรมและหลายกลุ่มงานที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ หลักการสำคัญในกรณีที่มีแผนงาน โครงการที่จะจัดการจัดเก็บข้อมูลของชุมชน ต้องให้ความสำคัญกับ “ชุมชน” รวมถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นไปเพื่อการสร้างฐานข้อมูล สำหรับถ่ายทอดและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อีกทั้งวิธีการจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชนที่ควรจะมีการจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติวัฒนธรรม อาสาสมัคร ทีมงาน รวมทั้งที่ปรึกษา เพื่อทำความเข้าใจโครงการร่วมกัน รวมทั้งการกำหนดขั้นตอนดำเนินการ การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล การจัดทำบัญชีรายการ รวมทั้งการนำข้อมูลที่จัดเก็บได้ เสนอต่อชุมชนผู้ปฏิบัติเพื่อตรวจสอบ ยืนยัน และมีมติให้ความเห็นชอบร่วมกัน

นอกจากนี้ เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 จะมีการพิจารณาเฉพาะมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เท่าที่สอดคล้องกับบทบัญญัติ

ที่มีอยู่ด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเท่านั้น รวมทั้งข้อกำหนดให้มีการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างชุมชน ทั้งหลาย กลุ่มชน และปัจเจกบุคคล และต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.4 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

“มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายถึง ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือ ทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึก เป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน (ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559)

“มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)” หมายถึง รูปแบบของ วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคน ในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน (ตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546)

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

“รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม” หมายถึง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในแต่ละ ประเภท ประกอบด้วย 1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2) ศิลปะการแสดง 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม และ 6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ที่ได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจาก คณะกรรมการ ประกาศเป็นรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมในระดับจังหวัด 76 จังหวัด/ กรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจากคณะกรรมการอีกครั้ง ให้ขึ้นบัญชีมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

“รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ” หมายถึง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในแต่ละ ประเภท ประกอบด้วย 1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2) ศิลปะการแสดง 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม และ 6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ที่ได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจาก คณะกรรมการ ให้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ และให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

“การขึ้นบัญชี” หมายถึง การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559)

“บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ” หมายถึง รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ จำนวน 368 รายการ (มกราคม 2566)

“การขึ้นทะเบียน” หมายถึง การขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 ทฤษฎี กรอบแนวคิด และนโยบาย/มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

1) อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003)

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) ได้พิจารณาถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในฐานะที่เป็นบ่อเกิดและรากฐานความหลากหลายของวัฒนธรรมทั่วโลก อีกทั้งยังมีการตระหนักถึงปัญหาในเรื่องของกระบวนการโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสังคม และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีผลทำให้มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีความเสี่ยงที่จะถูกคุกคาม ทำให้เสื่อมโทรม สูญหาย หรือมีการบิดเบือนทำลาย จึงควรได้รับการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นานาชาติจึงมีความเห็นว่าการมีตราสารระดับพหุภาคีเพื่อให้มีความคุ้มครอง สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยตรง จึงเป็นที่มาของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003

สรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546

- ความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญา มีความมุ่งประสงค์เพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพื่อประกันว่าจะให้ความเคารพแก่มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจก บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความตระหนักในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ ถึงความสำคัญของ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และเพื่อให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าว

ความหมายของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” (Intangible Cultural Heritage) หมายถึง รูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติและกฎหมายประเทศต่างๆ ทั้งในแถบทวีปยุโรปและเอเชีย ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดีงานจิตรกรรม เป็นต้น และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หรือตามกฎหมายไทยที่เรียกว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น แม้ว่ามรดกวัฒนธรรมทั้งสองประเภทจะมีความหลากหลายในตัวเองอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหาทั้งสองประเภทได้ชัดเจนเด็ดขาด เนื่องจากมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอด โดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด ความเชื่อและทักษะ เทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ลักษณะดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกวัฒนธรรมขึ้น แสดงให้เห็นความโดดเด่นของพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดสืบมา อันจะนำไปสู่การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมสืบไป ในการนี้ ได้กำหนดว่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้น อาจแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

(ก) การแสดงออกและวัฒนธรรมทางภาษา ซึ่งรวมถึงภาษาที่เป็นสื่อในการแสดงออกของวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(ข) ศิลปะการแสดง

(ค) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม งานประเพณี

(ง) ความรู้และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและจักรวาล

(จ) งานหัตถกรรมดั้งเดิม

ความหมายของการสงวนรักษา

- ความหมายของ “การสงวนรักษา” (Safeguarding) หมายถึงมาตรการเพื่อให้มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดำรงอยู่สืบต่อไป ซึ่งหมายความรวมถึง การจำแนกการบันทึกหลักฐาน การวิจัย การอนุรักษ์ คุ่มครอง ส่งเสริม เชิดชู การถ่ายทอด โดยอาจให้มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบและการศึกษานอกระบบ รวมทั้งการฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยมาตรการต่าง ๆ

- มาตรการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

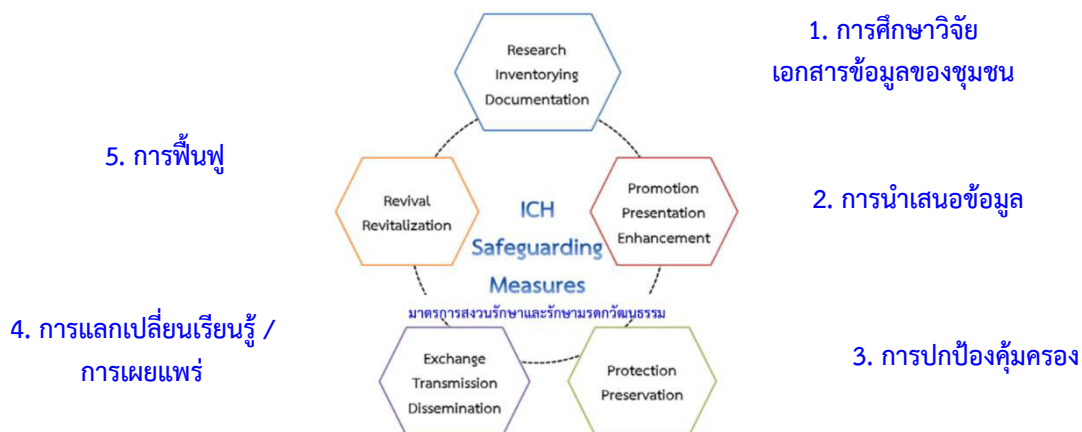
(1) บทบาทของรัฐภาคี ได้กำหนดให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อประกันว่ามีการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ในอาณาเขต

(2) ทะเบียนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ กำหนดให้รัฐภาคีจัดทำทะเบียนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และให้มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

(3) มาตรการอื่น ๆ เพื่อการสงวนรักษา ได้กำหนดให้รัฐภาคีพยายามที่จะใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อสงวนรักษา พัฒนา และส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การสนับสนุนให้เกิดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคนิค และศิลปะ การวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และกำหนดให้มีการใช้มาตรการที่เหมาะสมทางกฎหมาย เทคนิค การบริหาร และการเงิน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์และการสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันต่างๆ ในการจัดการฝึกอบรมด้านการจัดการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมดังกล่าวผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ที่จัดไว้เพื่อการแสดงผลงานหรือการแสดงออกดังกล่าว ประกันการเข้าถึงมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยเคารพต่อจารีตหรือธรรมเนียมประเพณีของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในแต่ละเรื่อง รวมถึงจัดตั้งสถาบันเพื่อการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และให้ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ซึ่งประเทศไทย ได้ดำรงสถานะเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาโดยสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2559 ภายหลังจากยื่นหนังสือการให้สัตยาบัน ไปเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2559 จากการเข้าเป็นภาคี ของอนุสัญญาฯ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องอนุรักษ์รักษามรดกวัฒนธรรมภายในเพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับพันธกรณี ต่างๆ ตามที่อนุสัญญาฯ ได้กำหนดไว้

เมื่อเดือนธันวาคม 2565 ยูเนสโกขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แล้วทั้งสิ้น 567 รายการ ใน 139 ประเทศทั่วโลก โดยมีกระบวนการ ในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดังภาพที่ 6 (ที่มา : อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003)

ภาพที่ 6 : กระบวนการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างความชัดเจนในมาตรการ กลไกและข้อสงสัย เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการ การดำเนินงานด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มีสาระสำคัญดังนี้

- กำหนดบทนิยามคำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการสืบทอดกัน มาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนอง ต่อสภาพแวดล้อมของตน และบทนิยามคำว่า “ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มที่มีความรู้ มีการประพฤติปฏิบัติ สืบทอด หรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น (มาตรา 3)

- กำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (มาตรา 4)

- (1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
- (2) ศิลปะการแสดง
- (3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล
- (4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- (5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม
- (6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
- (7) ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(1) กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานกรรมการ กรรมการ โดยตำแหน่งจำนวน 11 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก อธิบดีกรมศิลปากร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร และประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านศิลปะการแสดง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล ด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิมด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา 5)

(2) กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งและ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และอาจ ได้รับแต่งตั้งอีกได้ (มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 และมาตรา 9)

(3) กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

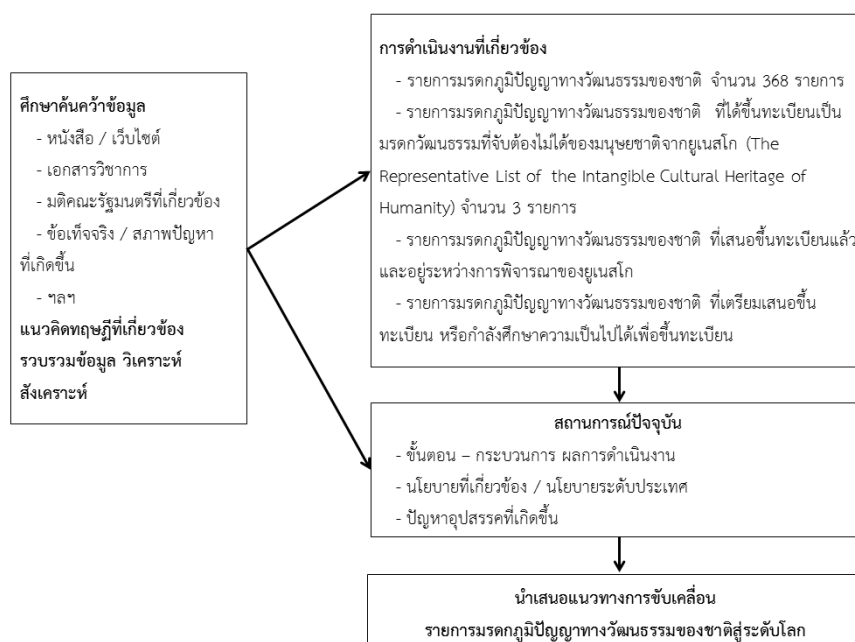
(4) กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการกลั่นกรองขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ ซึ่งประกอบด้วยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตาม ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นทางวิชาการเพื่อประกอบการ พิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการ (มาตรา 12)

(5) การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การจัดทำรายการเบื้องต้น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กำหนดให้เป็น หน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด ซึ่งต้องดำเนินการร่วมกับชุมชน โดยมีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้รวบรวมและจัดทำรายการเบื้องต้นมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ (มาตรา 16 (2) และมาตรา 18 (2))

(6) การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการ ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด ทำหน้าที่พิจารณาและคัดเลือกมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรมจะต้องเสนอให้คณะอนุกรรมการกลั่นกรองพิจารณา ให้ความเห็นทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการ และเมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการใดเป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกำหนด และสมควรได้รับการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ให้อธิบดีประกาศการ ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 16 (3) มาตรา 18 (3) มาตรา 20 มาตรา 21 และมาตรา 22)

(7) มาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกำหนดมาตรการ เกี่ยวกับการคุ้มครองและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในกรณีที่น่าจะปรากฏว่า มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความ เสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้ขึ้นบัญชีไว้ ให้คณะกรรมการเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อมีคำสั่งให้ระงับ การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวได้ เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นกรณีที่น่าจะ ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย นั้นได้ (มาตรา 24)

3) กรอบแนวคิด

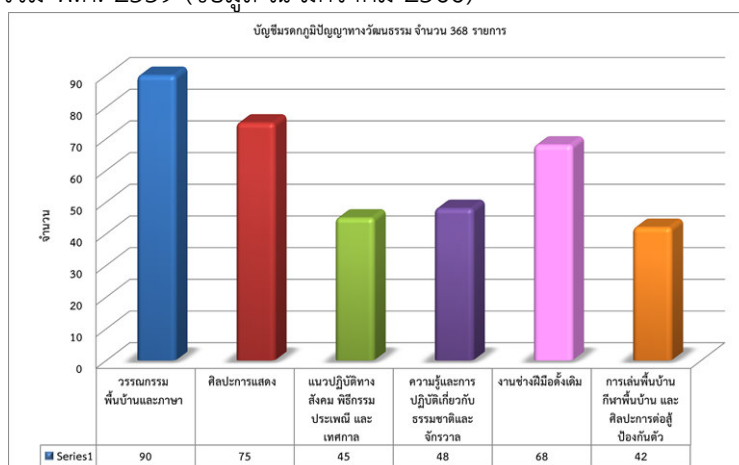

4) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2560 เห็นชอบเอกสารนำเสนอ โชนและนวดไทย เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อยูเนสโก
- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562 เห็นชอบเอกสารนำเสนอ โนรา เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อยูเนสโก
- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563 เห็นชอบเอกสารนำเสนอ สงกรานต์ ในประเทศไทย เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อยูเนสโก

2.2.2 มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ จำนวน 368 รายการ จำแนกลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 (ข้อมูล ณ มกราคม 2566)

ภาพที่ 7 : ภาพแผนภูมิบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแยกแต่ละประเภท

2) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดก วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ วัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO) จำนวน 3 รายการ

ลำดับที่	รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ	ปีที่ขึ้นทะเบียน
1	โขน (Khon, masked darce drama in Thailand)	29 พฤศจิกายน 2561
2	นวดไทย (Nuad Thai, traditional Thai massage)	12 ธันวาคม 2562
3	โนรา (Nora, dance drama in southern Thailand)	15 ธันวาคม 2564

3) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ที่เสนอขึ้นทะเบียนแล้ว (มีมติเห็นชอบ จากคณะรัฐมนตรี) และอยู่ระหว่างการพิจารณาขององค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO) ดังนี้

(1) สงกรานต์ในประเทศไทย (Songkran in Thailand, traditional Thai New Year festival) ประเภทแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล โดยขณะนี้กระบวนการดังกล่าว อยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งคาดว่าจะพิจารณาการขึ้นทะเบียนสงกรานต์ในประเทศไทยเป็นรายการมรดก วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ภายในเดือนธันวาคม 2566

(2) ต้มยำกุ้ง (Tomyum Kung) อยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งคาดว่าจะพิจารณาการ ขึ้นทะเบียนเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ภายในปี 2568

(3) ผ้าขาวม้า : ผ้าเอนกประสงค์ในวิถีชีวิตไทย (Pha Khoa Ma : Multifunctional cloths in Thai life) อยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งคาดว่าจะพิจารณาการขึ้นทะเบียนเป็นรายการมรดก วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ภายในปี 2570

4) รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ที่เตรียมเสนอขึ้นทะเบียนหรือกำลัง ศึกษาความเป็นไปได้เพื่อขึ้นทะเบียน

(1) มวยไทย (Muay Thai / Thai boxing) เป็นศิลปะการต่อสู้และการป้องกันตัวของชน ชาติไทย โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ประกาศขึ้นบัญชีมวยไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประเภทการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2553 เพื่อให้ มรดกภูมิปัญญานี้ได้รับการยกย่อง ส่งเสริม และเชิดชูให้คนในชาติให้ความสำคัญต่อศิลปะการป้องกันตัวของ ชาติไทย ให้ได้รับการสืบสาน รักษา ต่อยอด เป็น soft power พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ยั่งยืน

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม อยู่ระหว่างดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ มวยไทยทั้งหมด และจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของมวยไทยให้เป็นมาตรฐานกลาง พร้อมกับแบบแผน ปัจจุบันที่ใช้กันอยู่ ทั้งศิลปะแม่ไม้มวยไทย การไหว้ครูต่างๆ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยแบบดั้งเดิม ให้คงอยู่รักษา รากเหง้าความเป็นมวยไทย พร้อมทั้งจะผลักดันเสนอให้มวยไทยเข้าสู่การขึ้นทะเบียนมรดก วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติจากยูเนสโก

จากที่กล่าวมาข้างต้น ในเรื่องการเตรียมเสนอขึ้นทะเบียน “มวยไทย” เป็นรายการ มรดก วัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติจากยูเนสโก ดูเหมือนว่าจะเป็นการเตรียมการตามขั้นตอนและวิธีการ ตามที่ยูเนสโกกำหนด แต่ในความเป็นจริงแล้ว การที่มวยไทยยังไม่ได้เสนอเข้าคณะรัฐมนตรี เพื่อเห็นชอบ

ให้เป็นรายการมรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ เข้าไปอยู่ในวาระและรอการพิจารณาของยูเนสโก เนื่องจาก

- การที่ยูเนสโกขึ้นทะเบียน “มวยเขมร (ปกกอโต)” เป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทำให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมต้องเร่งดำเนินการจัดทำข้อมูลเปรียบเทียบระหว่าง มวยไทย – มวยเขมร (ปกกอโต) เพื่อใช้เป็นข้อสังเกตเพิ่มเติมในแบบฟอร์มของยูเนสโก

- การที่มีชุมชนที่เกี่ยวข้องดูแลรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาทิ 1) สมาคมและค่ายมวยไทย 2) ครูมวยและผู้สืบทอดมวยไทย 3) สหพันธ์มวยไทยสมัครเล่นนานาชาติ และ 4) สภามวยไทยโลก ทำให้เกิดการแย่งสิทธิ์ถือครองความเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แท้จริง ซึ่งในเบื้องต้นยังไม่สามารถหาข้อสรุปและยังไม่มี ความชัดเจนในประเด็นนี้

- มีข้อสังเกตจากยูเนสโก ให้ดำเนินการพิจารณาว่า มวยไทย อาจจะเป็นเรื่องของ การแสดงเพื่อความบันเทิง (Entertainment) ไม่ได้ให้คุณค่าสาระตรงกับรายละเอียดตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003) หรือเป็นการแสดงออกถึงความรุนแรง และเพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของอนุสัญญาฯ จะมีการพิจารณาเฉพาะมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เท่าที่สอดคล้องกับบทบัญญัติที่มีอยู่ด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเท่านั้น รวมทั้งข้อกำหนดให้มีการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนทั้งหลาย กลุ่มชน และปัจเจกบุคคล และต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

- ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2566 กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้ดำเนินการพิจารณาปรับเปลี่ยนการขึ้นทะเบียนจาก มวยไทย เป็นการขึ้นทะเบียน แม่ไม้มวยไทยหรือพิธีไหว้ครูมวยไทยแทน เพื่อให้ตรงกับรายละเอียดตามอนุสัญญาฯ และศึกษาวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์เชิงลึกจากชุมชนเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงการจัดทำประชาพิจารณ์ เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และครบถ้วน สำหรับจัดทำเอกสารตามแบบฟอร์มที่ยูเนสโกกำหนดต่อไป

2.2.3 ขั้นตอน/กระบวนการ การขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ
สู่การขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ต่อยูเนสโก มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

จัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ท้องถิ่น 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

1) วัฒนธรรมจังหวัดนักวิชาการ ชุมชน ผู้สืบทอดองค์ความรู้ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ร่วมกันจัดเก็บข้อมูล

2) จัดทำข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกำหนด (แบบ มก 1/ มก 2/ มก 3) พร้อมจัดทำสื่อประกอบ เช่น ภาพนิ่ง วิดีทัศน์

3) วัฒนธรรมจังหวัด นักวิชาการ ชุมชน ร่วมกันดำเนินการจัดเก็บข้อมูล และจัดทำสร้างการมีส่วนร่วมและจัดทำแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2

คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัด ทั้ง 76 จังหวัด และ กรุงเทพมหานคร ออกประกาศรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในพื้นที่

1) คณะกรรมการฯ จังหวัด ทั้ง 76 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ประชุมเพื่อพิจารณารายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนด (แบบ มก 1/ มก 2/ มก 3)

- 2) จัดทำสื่อเผยแพร่สร้างความรู้ ความเข้าใจในท้องถิ่น
- 3) ผู้ว่าราชการจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด และผู้ว่ากรุงเทพมหานครลงนามประกาศเป็นรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3

การประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ

- 1) วัฒนธรรมจังหวัดและ กรุงเทพมหานคร นำเสนอข้อมูลและสื่อประกอบเพื่อขอเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
- 2) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารตามแบบ มก 2 และสื่อที่เกี่ยวข้อง
- 3) คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง 6 คณะตามลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พิจารณา กลั่นกรองตามเกณฑ์
- 4) คณะอนุกรรมการอำนวยการกลั่นกรองพิจารณาให้การรับรองข้อมูลและความเห็นทางวิชาการเพิ่มเติม
- 5) อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ออกประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ
- 6) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประกาศขึ้นบัญชีในราชกิจจานุเบกษา

ขั้นตอนที่ 4

จัดทำข้อมูลเสนอยูเนสโก

- 1) กรมส่งเสริมวัฒนธรรมลงพื้นที่รวบรวมและจัดทำข้อมูลตามแบบฟอร์มที่ยูเนสโกกำหนด
- 2) สร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางที่สุดจากชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) จัดทำสื่อเผยแพร่เพื่อสร้างความตื่นตัว การรับรู้ ความตระหนักของสังคมต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- 4) จัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อยูเนสโกพร้อมสื่อ ประกอบด้วย แบบฟอร์ม ICH ภาพนิ่ง และวิดีโอ

ขั้นตอนที่ 5

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม นำเสนอเอกสารข้อมูลต่อรัฐบาล (เสนอผ่านคณะผู้พิจารณา)

- 1) คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อยูเนสโก จะทำหน้าที่พิจารณาจัดทำและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอคณะกรรมการชุดต่อไป
- 2) คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน และมีองค์ประกอบเป็นผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ
- 3) คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติให้ความเห็นชอบให้เสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อยูเนสโก
- 4) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประสานงานสำนักเลขาธิการองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) โดยมีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเลขาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่นำเสนอยูเนสโกตามขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 6

การรายงาน การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในฐานะรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาต่อยูเนสโก ในกรณีที่รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากประเทศไทยได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนแล้ว

- 1) ศึกษารวบรวมการดำเนินงานตามมาตรการสงวนรักษาภายในประเทศเสนอยูเนสโก
- 2) จัดทำแบบ (ICH 10) เสนอยูเนสโก ภายในระยะเวลาทุก 6 ปี

2.2.4 การพิจารณารายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากยูเนสโก

เนื่องจากยูเนสโกจะพิจารณารายการมรดกวัฒนธรรม เพื่อประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพียงปีละ 50 รายการเท่านั้น และแต่ละประเทศจะเสนอได้เพียงปีละ 1 รายการ (ปีเว้นปี) ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องเตรียมการทำการบ้านเพื่อให้ตนเองสามารถเข้าไปอยู่ในพื้นที่การพิจารณาในแต่ละรอบการพิจารณา อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์การพิจารณาของยูเนสโก หากต้องการขึ้นทะเบียนต่อยูเนสโกมากกว่า 1 เรื่องต่อปี ก็สามารถเสนอรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในลักษณะมรดกร่วมทางวัฒนธรรมในหลาย ๆ ประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในขณะนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้เสนอขึ้นทะเบียนรายการ “เคบายา (Kebaya)” ต่อยูเนสโก ร่วมกับประเทศในอาเซียนอีก 4 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งการเสนอเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมร่วมนี้ของประเทศไทย จะไม่กระทบต่อการเสนอ 1 รายการ (ปีเว้นปี) ดังกล่าวข้างต้น

ในเมื่อประเทศไทยจะต้องส่งรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติเพื่อเสนอเป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ต่อยูเนสโก และจะต้องนำเข้าไปพิจารณาในแต่ละรอบการพิจารณานั้น คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้พิจารณาดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติที่มีอยู่ จำนวน 368 รายการ โดยแบ่งได้ดังนี้

- 1) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ที่มีศักยภาพ มีโอกาส และความพร้อมตามเกณฑ์ที่ยูเนสโกกำหนด กล่าวคือ มีคุณสมบัติเฉพาะของวัฒนธรรมนั้นๆ ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ มีองค์ประกอบ ของศิลปะการแสดงที่บ่งบอกให้เห็นคุณลักษณะของศิลปะการแสดงนั้นๆ โดยมีรูปแบบการแสดงหรือการนำเสนอที่ชัดเจน มีการสืบทอดกันหลายชั่วอายุคนที่ยังคงมีการแสดงอยู่หรือแสดงตามวาระโอกาสของการแสดงนั้น มีคุณค่าทางสังคม จิตใจ และวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงคุณสมบัติอื่นๆ ที่กำหนดไว้ ได้แก่ โขน โนรา เป็นต้น

- 2) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ดำเนินการตามนโยบาย เช่น เรื่องการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ นวดไทย สงกรานต์ในประเทศไทย ต้มยำกุ้ง เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเทศไทยคาดว่าจะเตรียมการนำเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติในลำดับต่อไป เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก ภายในปี พ.ศ. 2566 - 2571 (2023 - 2028) ได้แก่ เคบาย่า (ขึ้นร่วมกับประเทศในอาเซียนอีก 4 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไนดารุสซาลาม และสิงคโปร์) มวยไทย ลอยกระทง ชุดไทยพระราชนิยม ตะกร้อลอดห่วง หนังใหญ่

2.2.5 สรุปปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

จากการดำเนินงานจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในพื้นที่ท้องถิ่นทั้ง 76 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร (ขั้นตอนและกระบวนการตามข้อ 2.2.3) และการพิจารณารายงานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากยูเนสโก (การพิจารณารายการฯ ตามข้อ 2.2.4) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสรุปปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข เพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลกได้สำเร็จ ดังนี้

ปัญหาอุปสรรค

1) ผู้เก็บข้อมูล ไม่ได้จัดทำข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกำหนด โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นแผนงาน/โครงการ (ส่วนที่ 3 ในแบบ มก 2) ที่ต้องผ่านการมีส่วนร่วมมาจากพื้นที่ที่ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ

2) การจัดทำสื่อประกอบ ภาพนิ่ง/วิดีโอ ก็พบว่าความละเอียดภาพไม่สมบูรณ์และเนื้อหาในวิดีโอ บางรายการไม่สามารถสะท้อนถึงประเด็นสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ๆ

3) การประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด มีความจำเป็น ต้องใช้งบประมาณในการจัดประชุมตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 (4 ครั้งต่อปี) หากกรมส่งเสริมวัฒนธรรมไม่ได้ส่งงบประมาณก็ไม่ได้จัดการประชุมได้ เนื่องจากหน่วยงาน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด) ไม่มีการตั้งงบประมาณไว้ ซึ่งในส่วนของกรุงเทพมหานครได้มีการตั้งงบประมาณของหน่วยงานแล้ว

4) การพิจารณาข้อมูลวิชาการมีความละเอียด ซับซ้อน ยุ่งยากเกี่ยวข้องกับความหลากหลายที่มีทั้งความสอดคล้องและแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลเพื่อให้มีความเหมาะสม

5) ฝ่ายเลขานุการต้องประสาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปรับปรุงข้อมูลเพื่อการประกาศขึ้นบัญชี

6) แบบฟอร์มยูเนสโกมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันทุกปี

7) ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต จำเป็นต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

8) ข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงอันเนื่องมาจากประวัติศาสตร์และบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ อาจมีปัญหาความขัดแย้งทางความคิดของคนในแต่ละประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่เข้าใจความเปลี่ยนแปลง เลือก รับ ปรับใช้ทางวัฒนธรรม แสดงความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์โดยขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้

9) การนำเสนอเอกสารข้อมูลต่อรัฐบาลมีประเด็นมุมมองที่ต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้รอบด้านทุกมิติ

10) การมีระยะเวลาที่จำกัดและควบคุมไม่ได้ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนเรื่องระยะเวลาการนำเสนอต่อยูเนสโก

11) การจัดทำรายงานเป็นสิ่งที่ต้องรายงานต่อยูเนสโกทุก 6 ปี จึงเป็นพันธะสัญญาที่ประเทศไทยต้องมีการดำเนินการส่งวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการตามตัวชี้วัดที่กำหนดยังเป็นเรื่องใหม่ต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มต้นดำเนินการในปี พ.ศ. 2566 อีกด้วย

แนวทางการแก้ไข

1) สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับเจ้าหน้าที่และในการจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ อย่างต่อเนื่องทุก 2 ปี

2) ประสานหน่วยงานต้นสังกัด (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม) เพื่อขอให้จัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

3) จัดฝึกอบรมการเขียนข้อมูลให้กับผู้จัดทำข้อมูลในพื้นที่

4) การจัดทำข้อมูลจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยอย่างรอบคอบเพื่อให้มีข้อมูลทางวิชาการมาสนับสนุนคุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รอบด้าน

5) การจัดเตรียมข้อมูลให้ครบทุกมิติในการนำเสนอคณะรัฐมนตรี และควรให้ระยะเวลาในการนำเสนอ เพื่อลดความเสี่ยงที่มากพอ

6) การจัดทำรายงานต้องมีการกำหนดรูปแบบการทำงานให้ชัดเจน รวมทั้งการขับเคลื่อน การติดตาม ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

7) สร้างความรู้ ความเข้าใจ กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานให้สำเร็จผลเป็นรูปธรรมเป็นต้นแบบต่อการ ดำเนินของกรมต่อไป

2.2.6 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จ

1) สนับสนุนการขับเคลื่อนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเน้นการสร้าง การมีส่วนร่วม สร้างการตระหนักรู้ และความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

2) การประสานงานความร่วมมือร่วมกับเครือข่ายในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในทุกๆระดับ ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวางและครอบคลุม

3) ความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการ คณะทำงานที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ สาขาที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

4) ส่งเสริมให้มีการจัดการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ ในการจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกๆ ปี

5) การกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน แสดงออกถึงคุณค่าสาระของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเห็นคุณค่า ของมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกัน

2.2.7 แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก

ผู้ศึกษา ได้ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะกำหนดแนวทางการขับเคลื่อน รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก โดยแบ่งได้ออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ขั้นตอนและกระบวนการ

1) เร่งผลักดันการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแนวทาง และหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก

2) จัดทำ Roadmap การขับเคลื่อนการเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก

3) จัดทำเครื่องมือแบบติดตามสำรวจ หรือแพลตฟอร์ม Online ในการทบทวนรายการมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ จำนวน 368 รายการ เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อมูลรายการที่ขึ้นบัญชีชาติไว้ใน เรื่องสถานะการคงอยู่ ชุมชนที่ถือครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงมาตรการส่งเสริมและรักษาให้ เหมาะสมและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

4) ดำเนินการโดยอาศัยระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ดังนี้

(1) จัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(2) จัดประชุมของคณะอนุกรรมการกลั่นกรอง และคณะกรรมการทุกคณะที่เกี่ยวข้อง

(3) พิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

(4) กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มิติที่ 2 การส่งเสริมและสนับสนุน

1) ส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเน้นสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และตอบสนองต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

2) ส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ ในฐานะทุนทางวัฒนธรรม ให้สามารถต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ชัดเจน และยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศด้วยการผลักดัน Soft Power ของไทย ได้แก่ อาหาร (Food) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น (Fashion) มวยไทย (Fighting) และเทศกาลและประเพณี (Festival) ให้เป็นปัจจัยใหม่ในการสร้างประโยชน์ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงภาครัฐและภาคเอกชน โดยที่จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

3) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติราชการภายในหน่วยงาน เช่น เพิ่มกอง/สำนัก/สถาบัน เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจงานด้านการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศที่จะยิ่งเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะสามารถผลักดันไปสู่การเสนอรัฐบาลจัดตั้งหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะต่อไปในอนาคต เช่นเดียวกับประเทศจีน ญี่ปุ่น ที่มีหน่วยงานดำเนินการโดยเฉพาะ

4) ส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ อาทิ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System :GIS) เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่จะเป็นขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลกได้นั้น จะต้องมีคุณลักษณะตามความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) คือ กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่า พยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้บุคคลอื่น หรือกลุ่ม บุคคลอื่น มีความเต็มใจ และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมายเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของกระบวนการ

จากความหมายของภาวะผู้นำข้างต้น การขับเคลื่อนข้อเสนอ **แนวทางการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลก** ให้บรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ต้องอาศัยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (Good Governance) ร่วมด้วยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) หลักประชาธิปไตย (Participatory State)

และความรับผิดชอบทางการบริหาร (Administrative Responsibility) ซึ่งคุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1) ต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ รู้อย่างถ่องแท้และรู้รอบด้าน ทำให้สามารถที่จะกำหนดนโยบายให้เกิดความชัดเจน สามารถเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยอาศัย เทคโนโลยีทางด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นเครื่องมือในการที่จะรวบรวมข้อมูลต่างๆ ความต้องการของประชาชน ปัญหาอื่นๆ ที่มีผลต่อส่วนรวม เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลกต่อไป

3) ต้องพัฒนาศักยภาพของตัวเองควบคู่ไปกับการทำงานเป็นทีม และมีความสามารถในการสื่อสารที่ดี เนื่องจากการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการที่จะสื่อสารในเรื่องของขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน การจัดเก็บข้อมูล การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปสู่ผู้ปฏิบัติให้มีความเข้าใจและมีความรู้ไปในทิศทางเดียวกัน ประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนนโยบายก็จะเพิ่มมากขึ้นและเป็นการช่วยลดปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

4) ต้องมีความสามารถในการจูงใจ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานมีความเห็นคล้อยตามและเกิดความกระตือรือร้นในการดำเนินตามนโยบาย โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น มีส่วนร่วมในทีม มีส่วนร่วมในความสำเร็จที่สำคัญ ให้การยอมรับและมีผลตอบแทนที่คุ้มค่าเป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจและแนวคิดในวัตถุประสงค์นำไปสู่ความสำเร็จได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

5) ต้องมีความกล้าในการตัดสินใจ และมุ่งมั่นตั้งใจจริง มีความรับผิดชอบ ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการที่จะกำหนดแผนการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ กล้าคิดกล้าทำและกล้าที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงาน และช่วยในการลดขั้นตอนการปฏิบัติ

6) ต้องมีคุณธรรม โปร่งใสตรวจสอบได้ การดำเนินงานทุกขั้นตอนควรอยู่บนพื้นฐานของการมีจริยธรรม ความดี และสำนึกถึงผลประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง จึงจะทำให้การขับเคลื่อนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสู่ระดับโลกต่อไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน

7) ต้องมีความคิดสร้างสรรค์และสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนผู้เป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและหน่วยงานอื่นๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ

นอกจากนี้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 และอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003) รวมทั้งต้องคอยติดตามความเคลื่อนไหว การปรับปรุงพัฒนาข้อกำหนดกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของยูเนสโกอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). *ลิซ่า-ชญา-ภูเก็ต” Soft Power ไทย อยู่ตรงไหนในสายตาโลก*. ค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/964820>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). *สภาพัฒน์ถอดบทเรียนเกาหลีใต้ แนะไทยต่อยอด Soft Power เพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ*. ค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/974219>
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2561). *คู่มือดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2563). *แนวปฏิบัติการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2565). *บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 368 รายการ* ค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก https://ich-thailand.org/api/v1/uploads/unsorted/20230125104735_baychiimrdkphuumipayyaathaangwathnthrrm-cchamwn-368-raaykaar.pdf
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2566). *แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม*. มปท.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2565). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ*. ค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://ich-thailand.org/>
- ดารารัตน์ กิ่งเซ่ง. (2554). *ภาวะผู้นำกับการขับเคลื่อนนโยบาย*. ค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2566 เข้าถึงจาก <http://krutordarat.blogspot.com/2011/11/blog-post.html>
- ทัศนีย์ ผลชานิก. (2565). *วิสัยทัศน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน*. กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ไทยโพสต์. (2566). *ข้อเสนอยูเนสโก มวยไทยมรดกโลก*. ค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/28510>
- พริมผกา วาญนิจ. (2559). *การอนุวัติการของประเทศไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003*. ค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:90855
- พีระ เจริญวัฒนกุล. (2565). *“ยุทธศาสตร์ Soft Power” ของไทยและความหนักใจในการสร้าง Moral Authority ด้านการต่างประเทศ*. ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย. (2565). *โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาและพัฒนากฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 (เล่มที่ 3)*. มปท.
- รังสรรค์ ณะพรพันธ์. (2539). *ทุนวัฒนธรรม: วัฒนธรรมในระบบทุนนิยมโลก*. ค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <http://research.culture.go.th/medias/th022.pdf>

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2566). *สร้างซอฟต์แวร์ พาวเวอร์ มองเกมยาว เปิดกว้างการตีความ “ความเป็นไทย”*. ค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://tdri.or.th/2022/04/global-soft-power-index-2022/>
- สยามรัฐ. (2566). *วธ.พร้อมขง “มวยไทย” ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาจับต้องไม่ได้ยูเนสโก*. ค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://siamrath.co.th/n/419310>
- สุภาพร โพธิ์มีจฉา. (2563). *การวิเคราะห์บทบาทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน*. สถาบันพระปกเกล้า
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2566). *โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG*. ค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/bcg-by-nstda/
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนกลยุทธ์ สศช ประจำปี พ.ศ. 2563 - 2565*. ค้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2566 เข้าถึงจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=10393
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *เกี่ยวกับ SDGs*. ค้นเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://sdgs.nesdc.go.th/%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A-sdgs/>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2566). *Soft Power เครื่องมือสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไทย*. ค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2566 เข้าถึงจาก <https://www.cea.or.th/th/single-statistic/cea-soft-power>

ภาคผนวก

1	แผนพัฒนารายบุคคล แบบฟอร์ม IDP 1-5	36
2	การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	42
3	บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 368 รายการ	46
4	แบบสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ มก.1)	64
5	แบบจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ มก.2)	65
6	แบบเสนอรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อขอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ มก.3)	69
7	QR-Code แสดงรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก และ สงกรานต์ในประเทศไทย	70

2. การกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

“มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” จำแนกออกเป็น 6 สาขา ดังนี้

2.1 วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

วรรณกรรมพื้นบ้าน หมายความว่า เรื่องราวที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน ด้วยวิธีการบอกเล่า เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นภาพ วรรณกรรมพื้นบ้าน แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) นิทานพื้นบ้าน หมายความว่า เรื่องเล่าพื้นบ้านที่สืบทอดกันมา เช่น นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ นิทานประจำถิ่น นิทานคติ นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานเรื่องผี นิทานมุขตลก นิทานเรื่องไม้ นิทานลูกโซ่ หรือเรื่องเล่าอื่นที่มีลักษณะเป็นนิทานพื้นบ้าน

(2) ตำนานพื้นบ้าน หมายความว่า เรื่องเล่าที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น

(3) บทร้องพื้นบ้าน หมายความว่า คำร้องที่สืบทอดกันมาในแต่ละโอกาส เช่น บทกล่อมเด็ก บทร้องเล่น บทเกี่ยวพาราสี บทจ้อย คำเซ็ง หรือคำร้องอื่นที่มีลักษณะเป็นบทร้องพื้นบ้าน

(4) บทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม หมายความว่า คำสวดที่ใช้ประกอบในพิธีกรรม เช่น คำบูชา คำสมา คำเวหนาน คำให้พร คำอธิษฐาน คาถา บททำขวัญ บทอาถรรพ์ บทประกอบการรักษาโรคพื้นบ้าน หรือคำสวดอื่นที่มีลักษณะเป็นบทสวดหรือบทกล่าวในพิธีกรรม

(5) สำนวน ภาษิต หมายความว่า คำพูดหรือคำกล่าวที่มีสัมผัสคล้องจองกัน เพื่อความสนุกสนาน หรือใช้ในการสั่งสอน เช่น โวหาร คำคม คำพังเพย คำอุปมาอุปไมย คำพวน หรือคำพูดหรือคำกล่าวอื่นที่มีลักษณะเป็นสำนวน ภาษิต

(6) ปริศนาคำทาย หมายความว่า ข้อความที่ตั้งเป็นคำถาม เพื่อให้ผู้ตอบได้ทายหรือตอบปัญหา เช่น คำทาย ปัญหาเขาวงกต ฆะหมี่ หรือข้อความอื่นที่มีลักษณะเป็นปริศนาคำทาย

(7) ตำรา หมายความว่า องค์ความรู้ที่มีการเขียนบันทึกในเอกสารโบราณ เช่น ตำราโหราศาสตร์ ตำราดูลักษณะคนและสัตว์ ตำรายา หรือองค์ความรู้อื่นที่มีลักษณะเป็นตำรา

ภาษา หมายความว่า เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ทั้งเสียงพูด ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ ภาษา แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) ภาษาไทย หมายความว่า ภาษาประจำชาติ หรือภาษาราชการที่ใช้ในประเทศไทย

(2) ภาษาถิ่น หมายความว่า ภาษาไทยที่ใช้สื่อสารในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นใต้

(3) ภาษาชาติพันธุ์ หมายความว่า ภาษาที่ใช้สื่อสารในชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทย เช่น ภาษาเขมร ถิ่นไทย ภาษาม้ง ภาษาซอง ภาษามอแกน ภาษาลื้อ ภาษาญ้อ ภาษาพวน หรือภาษาอื่นที่มีลักษณะเป็นภาษาชาติพันธุ์

(4) ภาษาสัญลักษณ์ หมายความว่า ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารด้วยภาษามือ ภาษาท่าทาง อักษร หรือสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

2.2 ศิลปะการแสดง

ศิลปะการแสดง หมายความว่า การแสดงดนตรี การขับร้อง การรำ การเต้น และละครที่แสดงเป็นเรื่องราว ทั้งที่เป็นการแสดงตามขนบแบบแผน หรือมีการประยุกต์เปลี่ยนแปลง การแสดงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการแสดงสดต่อหน้าผู้ชม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อความงาม ความบันเทิง หรือเป็นงานแสดงที่ก่อให้เกิดการคิด วิพากษ์ นำสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคม ศิลปะการแสดง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) ดนตรีและเพลงร้อง หมายความว่า เสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีและการขับร้องที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง ทำให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ เพื่อบรรเลง ขับกล่อม ประกอบพิธีกรรมและประกอบการแสดง ดนตรีและเพลงร้อง แบ่งออกเป็น ดนตรีและเพลงร้องในพิธีกรรม ดนตรีและเพลงร้องในการแสดง ดนตรีและเพลงร้องเพื่อการประกวดประชัน ดนตรีและเพลงร้องเพื่อความรื่นเริง

(2) นาฏศิลป์และการละคร หมายความว่า การแสดงที่ใช้ร่างกาย ท่วงท่าการเคลื่อนไหว ท่าเต้น ท่ารำ การเชิด อาจสอดคล้องหรือสัมพันธ์กับการพากย์ เจริจา การใช้เสียงดนตรี บทร้อง บทละคร และอุปกรณ์ประกอบการแสดง ซึ่งสื่อถึงอารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องราว อาจแสดงร่วมกับดนตรีและการขับร้องหรือไม่ก็ได้ นาฏศิลป์และการละคร แบ่งออกเป็น นาฏศิลป์และการละครในพิธีกรรม นาฏศิลป์และการละครที่เป็นเรื่องราวและแสดงเป็นชุดแต่ไม่เป็นเรื่องราว

2.3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล หมายความว่า การประเพณีปฏิบัติ และการกระทำกิจกรรมในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมาบนหนทางของมงคลวิถี นำไปสู่สังคมแห่งสันติสุข แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) มารยาท หมายความว่า การประเพณีปฏิบัติที่ดั่งงามต่อผู้อื่น เช่น การแสดงความเคารพ การส่งและการรับสิ่งของ การกิน การพูด การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การแต่งกาย

(2) ประเพณี หมายความว่า สิ่งที่ยึดถือประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี ซึ่งเกี่ยวกับศาสนา เทศกาล วงจรชีวิต และการทำมาหากิน

(ก) ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา เช่น การสวดมนต์ การเทศน์ การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีลากพระ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

(ข) ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานบุญเดือนสิบ งานตานก๋วยสลาก งานผีตาโขน งานแข่งเรือ งานบุญบั้งไฟ

(ค) ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต เช่น การเกิด การตั้งชื่อ การบวช การแต่งงาน พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีกรรมเหยา ประเพณีผูกเสี่ยว การขึ้นบ้านใหม่ การตาย

(ง) ประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน เช่น พิธีบูชาแม่โพสพ พิธีทำขวัญข้าว พิธีไหว้ครู พิธีกรรมขอฝน พิธีวางศิลาฤกษ์ ประเพณีลงเล

2.4 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมายความว่า องค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อการดำรงชีวิต ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) อาหารและโภชนาการ หมายความว่า สิ่งที่มีมนุษย์บริโภค รวมถึงวิธีการปรุงและประกอบอาหาร รูปแบบการบริโภค และคุณค่าทางโภชนาการ

(2) การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย

(ก) การแพทย์แผนไทย หมายความว่า กระบวนการทางการแพทย์เกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด รักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ การผดุงครรภ์ การนวดไทย และรวมถึงการเตรียมการผลิตยาแผนไทย และการประดิษฐ์อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ ทั้งนี้ โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา

(ข) การแพทย์พื้นบ้านไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยใช้องค์ความรู้ซึ่งสืบทอดกันมาในชุมชนท้องถิ่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย หรือการแพทย์พื้นบ้านไทย

(3) โหราศาสตร์และดาราศาสตร์

(ก) โหราศาสตร์ หมายความว่า ความรู้ ความเชื่อ ในการทำนายโชคชะตา ทำนายอนาคต ของบุคคลและบ้านเมือง โดยอาศัยตำแหน่งของดวงดาวในเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น

(ข) ดาราศาสตร์ หมายความว่า ความรู้จากการสังเกตและอธิบายธรรมชาติของดวงดาว และเทหวัตถุในท้องฟ้าที่นำมาใช้ในการดำรงชีวิต

(4) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายความว่า ความรู้ในการจัดการระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

(5) ซ้ำภูมิและการตั้งถิ่นฐาน หมายความว่า ความรู้และความเชื่อในการเลือกที่ตั้ง เพื่อการอยู่อาศัย หรือวัตถุประสงค์อื่นตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน

2.5 งานช่างฝีมือดั้งเดิม

งานช่างฝีมือดั้งเดิม หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญา ทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้ วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะ สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและ วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา งานช่างฝีมือดั้งเดิม แบ่งออกเป็น 9 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากเส้นใย ด้วยกรรมวิธีในการผลิต เช่น ทอ ถัก ปัก ตีเกลียว มัดหมี่ ชิด ยก จก เกาะล้วง พิมพ์ลาย ย้อม หรือกรรมวิธีอื่นที่เกี่ยวข้องกับ การผลิตผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า

(2) เครื่องจักสาน หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากวัตถุดิบ ด้วยกรรมวิธีในการผลิต เช่น จักตอก สาน ถัก ผูกมัด มัด ร้อย หรือกรรมวิธีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องจักสาน

(3) เครื่องรัก หมายความว่า งานที่ใช้ยางรักเป็นวัสดุสำคัญ ด้วยกรรมวิธีในการผลิต เช่น ถม ทับ ปิดทองรดน้ำ กำมะลอ ประดับมุก ประดับกระຈกสี ประดับกระຈดุก ปั้นกระแหนะ หรือกรรมวิธีอื่นที่เกี่ยวข้องกับ การผลิตเครื่องรัก

(4) เครื่องปั้นดินเผา หมายความว่า งานที่สร้างจากดินเป็นวัสดุหลัก ด้วยวิธีการปั้น ผึ่งแห้ง เผาเคลือบ หรือวิธีการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องปั้นดินเผา

(5) เครื่องโลหะ หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากโลหะเป็นวัสดุหลัก ด้วยกรรมวิธีในการผลิต เช่น หลอม เมา ตี หล่อ ตัด ตัด ขัด เจียร เชื่อม หรือกรรมวิธีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องโลหะ

(6) เครื่องไม้ หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากไม้เป็นวัสดุหลัก ด้วยกรรมวิธีในการผลิต เช่น แปรรูป ตัด เลื่อย แกะ สลัก สับ ขุด เจาะ ถาก กลึง ขุด ขัด ตกแต่งผิว หรือกรรมวิธีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องไม้

(7) เครื่องหนัง หมายความว่า งานที่สร้างสรรค์จากหนังสัตว์เป็นวัสดุหลัก ด้วยกรรมวิธีในการผลิต เช่น หมัก ฟอก ตากแห้ง ตัด เจาะ ฉลุ ลงสี หรือกรรมวิธีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องหนัง

(8) เครื่องประดับ หมายความว่า งานที่ประดิษฐ์จากวัสดุ เช่น หิน เปลือกหอย โลหะมีค่าและอัญมณี ด้วยกรรมวิธีในการผลิต เช่น หลอม หล่อ ดึง ตี ทูบ บุ ดุน เลี่ยม แกะ สลัก ร้อย เชื่อม ตัด หรือกรรมวิธีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องประดับ

(9) งานช่างฝีมือที่ไม่สามารถจัดอยู่ใน ๘ ประเภทที่กล่าวมาข้างต้น เช่น ปราสาทศพ งานช่างแทงหยวก หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานช่างฝีมือดั้งเดิม

2.6 การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายความว่า กิจกรรมทางกาย และการออกกำลังกาย เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อชัยชนะ เพื่อการป้องกันตัว หรือเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ มีรูปแบบและวิธีการเล่นตามลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่ปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยและมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีไทย การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) การเล่นพื้นบ้าน หมายความว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ทำด้วยความสมัครใจ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่มุ่งเน้นการแข่งขันและไม่หวังผลแพ้ชนะ เช่น จำจี้ รีรีข้าวสาร งูกินหาง มอญซ่อนผ้า

(2) เกมพื้นบ้าน หมายความว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะของการแข่งขัน เพื่อความสนุกสนาน มีกฎกติกาที่ยอมรับกันในกลุ่มผู้เล่น เช่น หมากเก็บ อีตัก มวยตบจาก ปิดตาตีหม้อ

(3) กีฬาพื้นบ้าน หมายความว่า การแข่งขันทักษะทางกายที่ต้องใช้ความสามารถทางการเคลื่อนไหว ตามกฎกติกา โดยมุ่งหวังผลแพ้ชนะ เช่น แอ่ลงรู แข่งเรือ วิ่งควาย ตะกร้อลอดห่วง

(4) ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายความว่า วิธีการหรือรูปแบบการต่อสู้หรือการป้องกันตัว ที่ใช้ร่างกายหรืออุปกรณ์ โดยได้รับการฝึกฝนตามวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา เช่น มวยไทย กระบี่ กระบอง ซี่ละ

3. บัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวน 368 รายการ

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
1	2552	ศิลปะการแสดง	โขน	ภาคกลาง
2	2552	ศิลปะการแสดง	หนังใหญ่	ระยอง
3	2552	ศิลปะการแสดง	ละครชาตรี	สมุทรปราการ
4	2552	ศิลปะการแสดง	โนรา	ภาคใต้
5	2552	ศิลปะการแสดง	หนังตะลุง	ชุมพร
6	2552	ศิลปะการแสดง	วงสะล้อ ซอพิณ	น่าน
7	2552	ศิลปะการแสดง	ซอล้านนา	ภาคเหนือ
8	2552	ศิลปะการแสดง	หมอลำพื้น	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
9	2552	ศิลปะการแสดง	หมอลำกลอน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
10	2552	ศิลปะการแสดง	ลำพญา	มุกดาหาร
11	2552	ศิลปะการแสดง	เพลงโคราช	นครราชสีมา
12	2552	ศิลปะการแสดง	ดีเกิร์ฮูลู	ภาคใต้ตอนล่าง
13	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ซิ่นตีนจก	สุโขทัย
14	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าแพรวา	กาฬสินธุ์
15	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอนามื่นศรี	ตรัง
16	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ก่องข้าวดอก	ภาคเหนือ
17	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องจักสานย่านลิเภา	นครศรีธรรมราช
18	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องปั้นดินเวียงกาหลง	เชียงราย
19	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	มีดอรัญญิก	พระนครศรีอยุธยา
20	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	กระดังทองเหลือง	ภาคกลาง
21	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	กรีซ	ภาคใต้
22	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เกวียนสลักลาย	ยโสธร
23	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	รูปหนังตะลุง	พัทลุง
24	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องทองโบราณ สกุลช่างเพชรบุรี	เพชรบุรี
25	2552	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ปราสาทศพ สกุลช่างลำปาง	ลำปาง

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
26	2553	ศิลปะการแสดง	ปี่พาทย์	ทั่วประเทศ
27	2553	ศิลปะการแสดง	ละครใน	ภาคกลาง
28	2553	ศิลปะการแสดง	หุ่นกระบอก	กรุงเทพฯ
29	2553	ศิลปะการแสดง	ลิเกทรงเครื่อง	ภาคกลาง
30	2553	ศิลปะการแสดง	รำเพลงช้า-เพลงเร็ว	ทั่วประเทศ
31	2553	ศิลปะการแสดง	แม่ท่ายักษ์-ลิง	ทั่วประเทศ
32	2553	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ฝ้ายก	เลย
33	2553	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้ามัดหมี่	ชัยนาท
34	2553	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	การปั้นหล่อพระพุทธรูป	ทั่วประเทศ
35	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานศรีธนญชัย	ทั่วประเทศ
36	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานสังข์ทอง	ทั่วประเทศ
37	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานขุนช้างขุนแผน	ทั่วประเทศ
38	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระแก้วมรกต	ภาคเหนือ
39	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์	ทั่วประเทศ
40	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานดาวลูกไก่	ภาคกลาง
41	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระเจ้าเลียบโลก	ภาคเหนือ
42	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช
43	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระพุทธรูปสี่หิ๊งค์	เชียงใหม่
44	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพญาคันคาก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
45	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	บททำขวัญข้าว	ทั่วประเทศ
46	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	บททำขวัญนาคนาค	ทั่วประเทศ
47	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	บททำขวัญควาย	ทั่วประเทศ
48	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำราแมวไทย	ทั่วประเทศ
49	2553	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำราเลขยันต์	ทั่วประเทศ
50	2553	กีฬาภูมิปัญญาไทย	มวยไทย	ทั่วประเทศ
51	2554	ศิลปะการแสดง	กระบี่จับปี	ภาคเหนือ
52	2554	ศิลปะการแสดง	เป็ยะ	ภาคเหนือ

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
53	2554	ศิลปะการแสดง	ขับเสภา	สุพรรณบุรี
54	2554	ศิลปะการแสดง	ละครนอก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
55	2554	ศิลปะการแสดง	การแสดงในพระราชพิธี	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
56	2554	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าย้อมคราม	สกลนคร
57	2554	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องจักสานไม้ไผ่	เชียงใหม่
58	2554	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือนไทยพื้นบ้านดั้งเดิม	ภาคเหนือ
59	2554	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือกอละ	ปัตตานี
60	2554	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างแทงหยวก	ตาก
61	2554	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานปลาบู่ทอง	ทั่วประเทศ
62	2554	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานจามเทวี	ภาคเหนือ
63	2554	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานผาแดงนางไอ่	ภาคอีสาน
64	2554	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานแม่นาคพระโขนง	กรุงเทพฯ
65	2554	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานนางเลียดชาว	ภาคใต้
66	2554	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ว่าวไทย	ทั่วประเทศ
67	2554	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ตะกร้อ	ทั่วประเทศ
68	2554	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ตีจับ	ทั่วประเทศ
69	2554	กีฬาภูมิปัญญาไทย	แย้ลงรู	ทั่วประเทศ
70	2554	กีฬาภูมิปัญญาไทย	กระบี่กระบอง	ทั่วประเทศ
71	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	การแสดงความเคารพแบบ ไทย	ทั่วประเทศ
72	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ทำขวัญข้าว	ทั่วประเทศ
73	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีไหว้ครู	ทั่วประเทศ
74	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	สงกรานต์	ทั่วประเทศ
75	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ลอยกระทง	ทั่วประเทศ

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
76	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	น้ำปลาไทย	ทั่วประเทศ
77	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ต้มยำกุ้ง	ทั่วประเทศ
78	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ผัดไทย	ทั่วประเทศ
79	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ฤๅษีตัดตน	กรุงเทพฯ
80	2554	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	การนวดไทย	กรุงเทพฯ
81	2555	ศิลปะการแสดง	ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู	เชียงราย
82	2555	ศิลปะการแสดง	ซอสามสาย	ทั่วประเทศ
83	2555	ศิลปะการแสดง	เพลงหน้าพาทย์	ทั่วประเทศ
84	2555	ศิลปะการแสดง	กันตรึม	สุรินทร์
85	2555	ศิลปะการแสดง	เจรียง	สุรินทร์
86	2555	ศิลปะการแสดง	กาหลอ	ปัตตานี
87	2555	ศิลปะการแสดง	ก้านกกิงกะหฺร่า	เชียงใหม่
88	2555	ศิลปะการแสดง	พ็อนม่านม่วยเชียงตา	ภาคเหนือ
89	2555	ศิลปะการแสดง	รำฝรั่งคู่	ภาคกลาง
90	2555	ศิลปะการแสดง	ละครตีกตาบรรพ์	ภาคกลาง
91	2555	ศิลปะการแสดง	โนราโรงครู	สงขลา
92	2555	ศิลปะการแสดง	มะโย่ง	ปัตตานี
93	2555	ศิลปะการแสดง	รองเง็ง	กระบี่
94	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทครั้ง	ชัยนาท
95	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทลื้อ	เชียงราย
96	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอกะเหรี่ยง	ราชบุรี
97	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทยพวน	แพร่
98	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอผู้ไทย	กาฬสินธุ์

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
99	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องมุกไทย	พระนครศรีอยุธยา
100	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องรัก	ภาคเหนือ
101	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ชั้นลงหินบ้านบุ	กรุงเทพฯ
102	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	บาตรบ้านบาตร	กรุงเทพฯ
103	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	สัตว์ภัณฑ์ล้านนา	เชียงใหม่
104	2555	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	โคมล้านนา	เชียงใหม่
105	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานพระร่วง	สุโขทัย
106	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานวรรณคดี	ทั่วประเทศ
107	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานตาม่องล่าย	ภาคกลาง
108	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	พระสุธนมโนห์รา ภาคใต้	ภาคใต้
109	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานเรื่องวันคาร	ภาคใต้
110	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานเจ้าหลวงคำแดง	เชียงใหม่
111	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระธาตุดอยตุง	เชียงราย
112	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานเจ้าแม่สองนาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
113	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานอุรังคธาตุ	นครพนม
114	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานหลวงปู่ทวด	ปัตตานี
115	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นางโศควดี : ตำนานสร้าง โลกและจักรวาล	สงขลา
116	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานสร้างภาคใต้	ปัตตานี
117	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ปักชะทินล้านนา	ภาคเหนือ
118	2555	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำราศาสตร์	ทั่วประเทศ
119	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ไม้หุ้ม	กรุงเทพฯ
120	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	หมากเก็บ	ภาคกลาง
121	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	เสือกินวัว	ภาคกลาง
122	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	หมากรูกไทย	กรุงเทพฯ
123	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ตะกร้อลอดห่วง	ทั่วประเทศ
124	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	วิ่งควาย	ชลบุรี
125	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	วิ่งวัว	ภาคกลาง

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
126	2555	กีฬาภูมิปัญญาไทย	เจิง	ภาคเหนือ
127	2555	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	การผูกเกลอ	ภาคใต้
128	2555	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	การผูกเสี่ยว	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
129	2555	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	เทศน์มหาชาติ	ทั่วประเทศ
130	2555	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีทำบุญต่ออายุ	ทั่วประเทศ
131	2555	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	การแต่งกายบาป่า-เพอรานากัน	ภูเก็ต
132	2555	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	สารทเดือนสิบ	ภูเก็ต
133	2555	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีรับบัว	สมุทรปราการ
134	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	สำหรับอาหารไทย	ทั่วประเทศ
135	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แกงเผ็ด	ทั่วประเทศ
136	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แกงเขียวหวาน	ทั่วประเทศ
137	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ส้มตำ	ทั่วประเทศ
138	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	น้ำพริก	ทั่วประเทศ
139	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ปลาร้า	ทั่วประเทศ

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
140	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ลูกประคบ	ทั่วประเทศ
141	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ยาหอม	ทั่วประเทศ
142	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	หม้อพื้นบ้านรักษากระดูกหัก	ทั่วประเทศ
143	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	คชศาสตร์ชาวกูย	สุรินทร์
144	2555	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ดอนปู่ตา	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
145	2555	ภาษา	อักษรธรรมล้านนา	สุโขทัย
146	2555	ภาษา	อักษรธรรมอีสาน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
147	2555	ภาษา	อักษรไทยน้อย	มหาสารคาม
148	2555	ภาษา	ภาษาญ้อฮกุก	ชัยภูมิ
149	2555	ภาษา	ภาษาก่อง	อุทัยธานี
150	2555	ภาษา	ภาษาของ	จันทบุรี
151	2556	ศิลปะการแสดง	วงปี่จุ่ม	เชียงใหม่
152	2556	ศิลปะการแสดง	วงม้งคละ	กำแพงเพชร
153	2556	ศิลปะการแสดง	วงมโหรี	ทั่วประเทศ
154	2556	ศิลปะการแสดง	แคน	มหาสารคาม
155	2556	ศิลปะการแสดง	พิณ	มหาสารคาม
156	2556	ศิลปะการแสดง	กร้อโต๊ะ	นราธิวาส
157	2556	ศิลปะการแสดง	ลำตัด	ภาคกลาง
158	2556	ศิลปะการแสดง	เพลงอีแซว	ภาคกลาง
159	2556	ศิลปะการแสดง	สวดสรภัญญ์	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
160	2556	ศิลปะการแสดง	เพลงบอก	ระนอง
161	2556	ศิลปะการแสดง	เพลงเรือแหลมโพธิ์ จ.สงขลา	สงขลา
162	2556	ศิลปะการแสดง	รำประเลง	ทั่วประเทศ

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
163	2556	ศิลปะการแสดง	พ็อนกลองตุ้ม	ศรีสะเกษ
164	2556	ศิลปะการแสดง	ลิเกป่า	กระบี่
165	2556	ศิลปะการแสดง	พ็อนเล็บ	ภาคเหนือ
166	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอไทพวน	ทั่วประเทศ
167	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าขาวม้า	ทั่วประเทศ
168	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ตะกร้อหวาย	ปทุมธานี
169	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ข้าวแตะ	ลำปาง
170	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ห้องบ้านทรายมูล	อุบลราชธานี
171	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ประเทืองสุรินทร์	สุรินทร์
172	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานคร่ำ	ปัตตานี
173	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องทองเหลือง บ้านปะอาว	อุบลราชธานี
174	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	หัวโขน	กรุงเทพฯ
175	2556	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	บายศรี	ทั่วประเทศ
176	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานยายกะตา	ภาคกลาง
177	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานปัญญาสชาดก	ทั่วประเทศ
178	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานกล่องข้าวน้อยฆ่าแม่	ยโสธร
179	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว	ปัตตานี
180	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานเจ้าแม่เขาสามมุก	ชลบุรี
181	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานกบกินเดือน	ภาคเหนือ
182	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	บทเวหนาน	ทั่วประเทศ
183	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ผญาอีสาน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
184	2556	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำราพรหมชาติ	ทั่วประเทศ
185	2556	กีฬาภูมิปัญญาไทย	กาฬไก่	ภาคกลาง
186	2556	กีฬาภูมิปัญญาไทย	หนอนซ้อน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
187	2556	กีฬาภูมิปัญญาไทย	มวยดับจาก	ภาคตะวันออก
188	2556	กีฬาภูมิปัญญาไทย	มวยทะเล	ทั่วประเทศ
189	2556	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ซีละ	สตูล
190	2556	กีฬาภูมิปัญญาไทย	มวยโบราณสกลนคร	สกลนคร

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
191	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีตักบาตรเทโว	ทั่วประเทศ
192	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีการละเล่นผีตาโขน	เลย
193	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีกวนข้าวทิพย์	ทั่วประเทศ
194	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีบุญบั้งไฟ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
195	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีโกนจุก	ทั่วประเทศ
196	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีบายศรีสู่ขวัญ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
197	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีทำขวัญนาค	ทั่วประเทศ
198	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีลงเล	ปัตตานี
199	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีกองข้าวศรีราชา จ. ชลบุรี	ชลบุรี
200	2556	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีแห่พญายม บางพระ จ.ชลบุรี	ชลบุรี
201	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	อาหารباب๋า	ภาคใต้
202	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	กระยาสารท	ทั่วประเทศ
203	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ขนมเบ็อง	ภาคกลาง
204	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวย่า	ภาคใต้

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
205	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวหลาม	ทั่วประเทศ
206	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ยาหม่อง	ทั่วประเทศ
207	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	คีนี๋ยของกระเหรี่ยง	ภาคเหนือ
208	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวหอมมะลิ	ทั่วประเทศ
209	2556	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ปลากัดไทย	ทั่วประเทศ
210	2556	ภาษา	ภาษาเลอเวือะ	เชียงใหม่
211	2556	ภาษา	ภาษาโซ่ (ทะวืง)	สกลนคร
212	2556	ภาษา	ภาษาตากใบ (เจ๊ะเห)	ปัตตานี
213	2556	ภาษา	ภาษาสะกอม	ภาคใต้
214	2556	ภาษา	ภาษาอูร์กลาโวยจ	ภูเก็ต
215	2556	ภาษา	ภาษามานี (ซาไก)	ตรัง
216	2556	ภาษา	ภาษาไทยโคราช/ไทยเป็ง	นครราชสีมา
217	2556	ภาษา	ภาษาพิเทน	ภาคใต้
218	2556	ภาษา	ภาษาเขมรถิ่นไทย	สุรินทร์
219	2557	ศิลปะการแสดง	เค่ง	กาญจนบุรี
220	2557	ศิลปะการแสดง	เพลงฉ่อย	ทั่วประเทศ
221	2557	ศิลปะการแสดง	เพลงเรือ	ภาคกลาง
222	2557	ศิลปะการแสดง	เพลงนา	ภาคใต้
223	2557	ศิลปะการแสดง	แตรวง	ทั่วประเทศ
224	2557	ศิลปะการแสดง	ฟ้อนโยคีถวายไฟ	เชียงใหม่
225	2557	ศิลปะการแสดง	ระบำสี่บท	ทั่วประเทศ
226	2557	ศิลปะการแสดง	รำแม่บท	ทั่วประเทศ
227	2557	ศิลปะการแสดง	รำโทน	นครสวรรค์

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
228	2557	ศิลปะการแสดง	หนังประโมทัย	ภาคอีสาน
229	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอเกาะยอ	สงขลา
230	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าทอเมืองอุบล	อุบลราชธานี
231	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	รูปหนังใหญ่	นครศรีธรรมราช
232	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานแกะสลักกะโหลกขอ	กรุงเทพฯ
233	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างตอกกระดาศ	ทั่วประเทศ
234	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างแกะสลักผักผลไม้	ทั่วประเทศ
235	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างดอกไม้สด	ทั่วประเทศ
236	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานตีทองคำเปลว	ภาคอีสาน
237	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างผ้าลายทองแผ่ลวด	นครปฐม
238	2557	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องแต่งกายมโนห์รา	นครศรีธรรมราช
239	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานนายตัน	นครศรีธรรมราช
240	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพญากงพญาพาน	นครปฐม
241	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพันท้ายนรสิงห์	ภาคกลาง
242	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานชาละวัน	พิจิตร
243	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานปู่แสะย่าแสะ	ภาคเหนือ
244	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	เพลงแห่นางแมว	ทั่วประเทศ
245	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ภาพยี่เซ็งบั้งไฟ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
246	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	บททำขวัญช้าง	ทั่วประเทศ
247	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำราพิชัยสงคราม	ทั่วประเทศ
248	2557	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำรานรลักษณ์	ทั่วประเทศ
249	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	แนดข้ามส้าว	ภาคเหนือ
250	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	โค้งตีนเกวียน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
251	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	เสือข้ามห้วย	ภาคกลาง
252	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	งูกินหาง	ภาคกลาง
253	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	อีตัก	ภาคกลาง
254	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	แข่งเรือ	เชียงราย
255	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ตีขอบกระด้าง	ภาคใต้

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
256	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ตีไก่คน	ทั่วประเทศ
257	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	รถม้าชาวเสียม	เชียงใหม่
258	2557	กีฬาภูมิปัญญาไทย	แข่งโปงลางจังหวัดพัทลุง	พัทลุง
259	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีแห่เทียนพรรษา	ทั่วประเทศ
260	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีลากพระ	นครศรีธรรมราช
261	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ	นครศรีธรรมราช
262	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	การแต่งงานแบบไทย	ทั่วประเทศ
263	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	สวดพระมาลัยภาคใต้	นครศรีธรรมราช
264	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีบูชาแม่โพสพ	ทั่วประเทศ
265	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีการทำบุญในพุทธ ศาสนา	ทั่วประเทศ
266	2557	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีกรรมขอฝน	ทั่วประเทศ
267	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ข้าวต้มมัด	ทั่วประเทศ
268	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	เมี่ยงคำ	ทั่วประเทศ
269	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	มังคุดคัด	นครศรีธรรมราช
270	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แกงพุงปลา	ภาคใต้

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
271	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	น้ำตาลมะพร้าว	สมุทรสงคราม
272	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	การย่างไฟ	มหาสารคาม
273	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	การสั๊กยา	สกลนคร
274	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	โหราศาสตร์ไทย	ทั่วประเทศ
275	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ไก่ชนไทย	ชลบุรี
276	2557	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	แมวไทย	สมุทรสงคราม
277	2557	ภาษา	ภาษาญ้อ	หนองคาย
278	2557	ภาษา	ภาษาแสก	นครพนม
279	2557	ภาษา	ภาษาอึมปี	แพร่
280	2557	ภาษา	ภาษาปี่ซู่	เชียงราย
281	2557	ภาษา	ภาษากะซอ	ตราด
282	2557	ภาษา	ภาษาซั่มเร	ตราด
283	2557	ภาษา	ภาษาซอ	กาญจนบุรี
284	2557	ภาษา	ภาษามลาบรี	น่าน
285	2557	ภาษา	ภาษามอแกน	ระนอง
286	2557	ภาษา	ภาษาผู้ไทย	กาฬสินธุ์
287	2558	ศิลปะการแสดง	กลองยาว	ทั่วประเทศ
288	2558	ศิลปะการแสดง	ขับลื้อ	เชียงราย
289	2558	ศิลปะการแสดง	บานอ	นราธิวาส
290	2558	ศิลปะการแสดง	เพลงปรบไก่	ภาคกลาง
291	2558	ศิลปะการแสดง	ละครพื้นทาง	ทั่วประเทศ
292	2558	ศิลปะการแสดง	ฟ้อนเงี้ยว	ภาคเหนือ

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
293	2558	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	โองมั่งกรราชบุรี	ราชบุรี
294	2558	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องเงินไทย	ทั่วประเทศ
295	2558	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ปราสาทผึ้ง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
296	2558	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานช่างสนะ	กรุงเทพฯ
297	2558	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องบูชาอย่างไทย	ทั่วประเทศ
298	2558	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานพระรถเมรี	ทั่วประเทศ
299	2558	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานท้าวปาจิตต์-อรพิมพ์	นครราชสีมา
300	2558	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานสงกรานต์	ทั่วประเทศ
301	2558	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระธาตุประจำปีเกิด ล้านนา	เชียงใหม่
302	2558	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานพระพุทธรูปลอยน้ำ	ภาคกลาง
303	2558	กีฬาภูมิปัญญาไทย	โคมลอยลอดห่วง	ร้อยเอ็ด
304	2558	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ชักเย่อเกวียนพระบาท	ภาคตะวันออกเฉียง
305	2558	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ลูกข่าง	ภาคเหนือ
306	2558	กีฬาภูมิปัญญาไทย	ตาเข่ง หรือ ตั่งเต	พระนครศรีอยุธยา
307	2558	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีสลากย้อมเมือง ลำพูน	ลำพูน
308	2558	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	แห่ปราสาทผึ้ง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
309	2558	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีแห่มาลัยข้าวตอกใน เทศกาลวันมาฆบูชา จ.ยโสธร	ยโสธร
310	2558	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	เหยา	สกลนคร
311	2558	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	สวดโอง้าววิหารราย	กรุงเทพฯ
312	2558	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการทำปลาตุ๊กร้า	ภาคใต้

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
313	2558	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการอยู่ไฟ	ทั่วประเทศ
314	2558	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการทำเหมืองฝาย	ภาคเหนือ
315	2558	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการเลี้ยงควายไทย	ทั่วประเทศ
316	2558	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ภูมิปัญญาการเลี้ยงไหมไทย	ทั่วประเทศ
317	2558	ภาษา	ภาษากูย/กวย	สุรินทร์
318	2558	ภาษา	ภาษาพวน	ลพบุรี
319	2561	ศิลปะการแสดง	สะโน	ศรีสะเกษ
320	2561	ศิลปะการแสดง	ว้ายังกูละ	ยะลา
321	2561	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	พิธีถวายข้าวพิซภาค ๆ และ บุญเสียดำหัวข้าโอกาสพระ ธาตุนม	นครพนม
322	2561	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีปอยส่างลอง	แม่ฮ่องสอน
323	2561	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ขนมฝรั่งกุฎีจีน	กรุงเทพฯ
324	2561	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือนโคราช	นครราชสีมา
325	2561	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	กลองเอกราช	อ่างทอง
326	2561	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เรือกำบัง	พังงา
327	2561	วรรณกรรมพื้นบ้าน	นิทานพื้นบ้านท้าวแสนปม	กำแพงเพชร
328	2561	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ตำรายาหลวงปู่ศุข	ชัยนาท
329	2561	ศิลปะการแสดง	ลิเก	พิจิตร, นครสวรรค์
330	2561	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ปากน้ำโพ	นครสวรรค์

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
331	2561	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีป๋อธงเมืองนครไทย	พิษณุโลก
332	2561	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีถือศีลกินผัก	ภูเก็ต
333	2561	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ดินสอพองลพบุรี	ลพบุรี
334	2561	กีฬาภูมิปัญญาไทย	วัวเทียมเกวียน	เพชรบุรี
335	2561	กีฬาภูมิปัญญาไทย	การเล่นสะบ้า	สมุทรปราการ นนทบุรี กาญจนบุรี
336	2561	กีฬาภูมิปัญญาไทย	การแข่งขันเรือยาวขึ้นโขนชิงธง	ชุมพร
337	2562	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานเขาสาบยา (เขาสรรพ ยา)	ชัยนาท
338	2562	วรรณกรรมพื้นบ้าน	ตำนานเมืองลพบุรี	ลพบุรี
339	2562	ศิลปะการแสดง	โปงลาง	กาฬสินธุ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
340	2562	ศิลปะการแสดง	กลองอีต	ตาก
341	2562	ศิลปะการแสดง	รำมอญ	ปทุมธานี
342	2562	ศิลปะการแสดง	รำตรัด	สุรินทร์ ศรีสะเกษ
343	2562	ศิลปะการแสดง	ลำแมงต๋บเต่าไทเลย	เลย
344	2562	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีอัฐมีบูชา	นครปฐม อุตรดิตถ์
345	2562	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	โจลมะมั่วต	สุรินทร์
346	2562	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีแห่นางदान	นครศรีธรรมราช
347	2562	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	ทุเรียนนนท์	นนทบุรี

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
348	2562	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	พลาสติกบางบ่อ	สมุทรปราการ
349	2562	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	หมอน้ำดินเผาเกาะเกร็ด	นนทบุรี
350	2562	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	งานปูนปั้นสกุลช่างเมืองเพชร	เพชรบุรี
351	2562	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน	นครราชสีมา
352	2562	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ซิ่นหมี่คั้นน้อย ไทหล่ม	เพชรบูรณ์
353	2562	กีฬาภูมิปัญญาไทย	อินกอนฟอนแคน	นครปฐม
354	2562	กีฬาภูมิปัญญาไทย	การแข่งขันว่าวด้อย	จันทบุรี
355	2565	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	บ่อเกลือ	น่าน
356	2565	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานนางผมหอม	หนองบัวลำภู
357	2565	วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา	ตำนานหลวงพ่อบุญไซ	หนองคาย
358	2565	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	แห่นกบู่ทรงชิง	ปัตตานี
359	2565	แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล	ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ	เพชรบูรณ์
360	2565	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	นาเกลือ	สมุทรสาคร สมุทรสงคราม
361	2565	ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	น้ำผักสะทอน	เลย
362	2565	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าไหมทางกระรอกโคราช	นครราชสีมา
363	2565	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าซิ่นตีนแดงบุรีรัมย์	บุรีรัมย์
364	2565	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	ผ้าโฮลสุรินทร์	สุรินทร์
365	2565	งานช่างฝีมือดั้งเดิม	เมรุลอย	อยุธยา เพชรบุรี
366	2565	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	การเส็งกลองกิ่ง	มุกดาหาร อำนาจเจริญ กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ ชัยภูมิ
367	2565	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	การเล่นโหวด	นครนายก หนองคาย

ที่	ปีที่ ขึ้น ทะเบียน	ลักษณะมรดกภูมิปัญญา ตามมาตรา 4	ชื่อรายการ	ภูมิภาค/จังหวัด
368	2565	การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	เรือบก	พิษณุโลก

4. แบบสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ มก.1)

อำเภอ..... จังหวัด.....

ปีที่สำรวจ พ.ศ.

ลำดับที่	ชื่อรายการ	ลักษณะ	ข้อมูลโดยสังเขป	พื้นที่ปฏิบัติ	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติ และผู้สืบทอด	สถานะการคงอยู่			หมายเหตุ
						ปฏิบัติอย่าง แพร่หลาย	เสี่ยงต่อการ สูญหาย	ไม่มีปฏิบัติ แล้ว	
1		○ วรรณกรรมพื้นบ้านและ ภาษา			ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติ ได้แก่..... ผู้สืบทอด ได้แก่.....				
		○ ศิลปะการแสดง							
		○ แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล							
		○ ความรู้และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล							
		○ งานช่างฝีมือดั้งเดิม							
		○ การเล่นพื้นบ้าน กีฬา พื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ ป้องกันตัว							

5. แบบจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ มก.2)

ส่วนที่ 1 ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. ชื่อรายการ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น

2. ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (เลือกได้มากกว่า ๑ ช่อง)

- วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
- ศิลปะการแสดง
- แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล
- ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- งานช่างฝีมือดั้งเดิม
- การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

3. พื้นที่ปฏิบัติ

4. สาระสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยสังเขป

5. ประวัติความเป็นมา

6. ลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยให้มีรายละเอียดครอบคลุมสาระ ดังต่อไปนี้

วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

- วรรณกรรมพื้นบ้าน ประกอบด้วย ประเภท โครงเรื่องของแต่ละสำนวน ลักษณะเด่นของแต่ละสำนวน และความสัมพันธ์และบทบาทในวิถีชีวิต

- ภาษา ประกอบด้วย ระบบภาษา คำและความหมาย ระบบการเขียน ภาษาเขียนดั้งเดิม ลักษณะการสื่อสาร การปรากฏใช้ วรรณกรรมมุขปาฐะ

ศิลปะการแสดง ประกอบด้วย ลักษณะการแสดง ประเภท พัฒนาการ ขนบ ความเชื่อ ลำดับขั้นตอนการแสดง รูปแบบการจัดการแสดง โน้ตเพลง บทเพลง บทละคร อุปกรณ์ และกระบวนการทำ

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ประกอบด้วย ประเภท สถานที่ แหล่งปฏิบัติ ระเบียบพิธีกรรม การประพาศติปฏิบัติของการแสดงออกนั้น ๆ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และความเชื่อ

ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ประกอบด้วย ประเภท ความเชื่อ วัสดุ และกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ

งานช่างฝีมือดั้งเดิม ประกอบด้วย ประเภท ลักษณะพิเศษหรือเอกลักษณ์ เครื่องมือ กลวิธีการผลิตงาน และกระบวนการจัดการองค์ความรู้ ของช่างฝีมือดั้งเดิม

การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ประกอบด้วย ประเภท ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ขนบ ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง คุณค่า และวิธีการแข่งขัน

ส่วนที่ 2 คุณค่าและบทบาทของวิถีชุมชนที่มีต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. คุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

2. บทบาทของชุมชนที่มีต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ส่วนที่ 3 มาตรการในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. โครงการ กิจกรรมที่มีการดำเนินงานของรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การศึกษา วิจัย (ระบุวิธีดำเนินงาน พื้นที่ ชุมชน ระยะเวลา และงบประมาณ)

การอนุรักษ์ฟื้นฟู (ระบุวิธีดำเนินงาน พื้นที่ ชุมชน ระยะเวลา และงบประมาณ)

การสืบสานและถ่ายทอด (ระบุวิธีดำเนินงาน พื้นที่ ชุมชน ระยะเวลา และงบประมาณ)

การพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญา (ระบุวิธีดำเนินงาน พื้นที่ ชุมชน ระยะเวลา และงบประมาณ)

การดำเนินงานด้านอื่น ๆ (ระบุวิธีดำเนินงาน พื้นที่ ชุมชน ระยะเวลา และงบประมาณ)

2. มาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่คาดว่าจะดำเนินการในอนาคต

3. การส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม (ถ้ามี)

ส่วนที่ 4 สถานภาพปัจจุบัน

1. สถานะการคงอยู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

- มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย
- เสี่ยงต่อการสูญหายต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน
- ไม่มีการปฏิบัติอยู่แล้วแต่มีความสำคัญต่อวิถีชุมชนที่ต้องได้รับการฟื้นฟู

2. สถานภาพปัจจุบันของการถ่ายทอดความรู้และปัจจัยคุกคาม

3. รายชื่อผู้สืบทอดหลัก(เช่น บุคคล กลุ่มคน เป็นต้น)

รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/ กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน	อายุ/อาชีพ	องค์ความรู้ด้านที่ได้รับ การสืบทอด/จำนวนปีที่ สืบทอดปฏิบัติ	สถานที่ติดต่อ/ โทรศัพท์

ส่วนที่ 5 การยินยอมของชุมชนในการจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(ไม่จำกัดจำนวน)

ชื่อ-สกุล

สถานภาพที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (เช่น เป็นครูผู้สืบทอด เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้นำชุมชน เป็นเจ้าหน้าที่ในชุมชน เป็นผู้ชม เป็นผู้รับบริการ หรือเป็นผู้สนับสนุนด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง)

.....

ขอรับรองข้อมูลตามเอกสารคำขอเสนอฯ และยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ลงชื่อ

(.....)

วันที่

ส่วนที่ 6 ภาคผนวก

1. เอกสารอ้างอิง

2. บุคคลอ้างอิง

3. รูปภาพ พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ จำนวน 10 ภาพ

4. ข้อมูลภาพถ่าย ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว หรือข้อมูลเสียง (ระบุประเภทของสื่อที่แนบมาพร้อมคำอธิบาย)

 ข้อมูลภาพถ่าย ได้แก่

 ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว ได้แก่

 ข้อมูลเสียง ได้แก่

5. ข้อมูลผู้เสนอ

ชื่อ-สกุล

หน่วยงาน

เลขที่ อาคาร หมู่ ซอย ถนน

แขวง/ตำบล เขต/อำเภอ จังหวัด

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร มือถือ

อีเมล

6. ข้อมูลผู้ประสานงาน

ชื่อ-สกุล

โทรศัพท์ โทรสาร มือถือ

อีเมล

6. แบบเสนอรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เพื่อขอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (แบบ มก.3)

ของจังหวัด.....

จำนวน.....รายการ

ส่วนที่ 1 รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เสนอ

ลำดับที่	ชื่อรายการ	ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	ประเภท
1		☐ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ☐ ศิลปะการแสดง ☐ แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล ☐ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ☐ งานช่างฝีมือดั้งเดิม ☐ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	☐ รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ☐ รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จำเป็นต้องส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน
2			
3			

ทั้งนี้ ได้แนบแบบ มก. 2 มาพร้อมนี้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลหน่วยงาน / ชุมชน / ท้องถิ่น / กลุ่มบุคคล ที่เสนอรายการ

ชื่อ-สกุล ผู้ประสานงาน

เลขที่ อาคาร หมู่ ซอย ถนน

แขวง/ตำบล เขต/อำเภอ..... จังหวัด

รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ โทรสาร มือถือ

อีเมลล์

กรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จังหวัด

ลงนาม

()

วันที่

7. QR-Code แสดงรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก
และสงกรานต์ในประเทศไทย

มรดกภูมิปัญญา
ทางวัฒนธรรมของชาติ
INTANGIBLE CULTURAL
HERITAGE OF THAILAND

ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

นางมณฑลทิพย์ รุ่งงามฤกษ์

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา) วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ปี 2532
ปริญญาโท	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2544
ประกาศนียบัตรชั้นกลาง	หลักสูตรผู้บริหารธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารระดับกลาง (ปรก.19) สถาบันพระปกเกล้า ปี 2560

ประสบการณ์การรับราชการ

วัน เดือน ปี	ตำแหน่ง	สังกัด
พ.ศ. 2534 - 2550	นักวิชาการวัฒนธรรม 3 – 6 ว.	ฝ่ายหอไทยนิทัศน์ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2551	นักวิชาการวัฒนธรรม 7ว. หัวหน้ากลุ่มพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์	กลุ่มตรวจพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (กลุ่มงานที่รายงานตรงเลขที่การ) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2551 - 2554	หัวหน้ากลุ่มหอวัฒนธรรมนิทัศน์	กลุ่มหอวัฒนธรรมนิทัศน์ สถาบันวัฒนธรรมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2555 - 2556	ผู้อำนวยการส่วนไทยนิทัศน์	สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2557	หัวหน้ากลุ่มสืบสานพัฒนาและ ต่อยอดทางวัฒนธรรม	สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2558	ผู้อำนวยการกลุ่มค่านิยมและความเป็นไทย ผู้อำนวยการหออัครศิลป์	สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2559 – 2560	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมเครือข่ายแหล่ง เรียนรู้ทางวัฒนธรรม	กองกิจการเครือข่ายวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2561 – 2565	นักวิชาการวัฒนธรรมเชี่ยวชาญ (ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเครือข่ายและชุมชน)	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

ผลงานทางวิชาการ

- งานวิจัยเรื่อง หอวัฒนธรรมนิทัศน์ : แหล่งเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน
- ผลงานวิชาการรวมเล่ม เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการและดำเนินงานส่งเสริมเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
- เป็นคณะทำงานการจัดทำข้อมูลเผยแพร่วัฒนธรรมไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

รางวัลหรือทุนการศึกษา (เฉพาะที่สำคัญ)

พ.ศ. 2556	แม่ดีเด่น	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
พ.ศ. 2557	รางวัลโทรทัศน์ทองคำครั้งที่ 28 รายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมดีเด่น (ผลิตรายการคนไทยขึ้นเทพ)	ชมรมส่งเสริมโทรทัศน์ มูลนิธิ จ่านง รังสิกุล
พ.ศ. 2557	บุคลากรดีเด่นประเภทแต่งกายงาม	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
พ.ศ. 2559	รางวัลโทรทัศน์ทองคำครั้งที่ 30 รายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมดีเด่น (ผลิตรายการสืบสายใยผ้าไทยผ้าอาเซียน)	ชมรมส่งเสริมโทรทัศน์ มูลนิธิ จ่านง รังสิกุล
พ.ศ. 2563	ศิษย์เก่าดีเด่น	โรงเรียนบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2564	ข้าราชการพลเรือนดีเด่น	สำนักงาน ก.พ.

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

สถานที่ทำงาน สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
เลขที่ 14 ถนนเทียมร่วมมิตร แขวง/เขต ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310
โทรศัพท์ 0 - 2247 - 0013 ต่อ 1203 โทรสาร 0 - 2248 - 5837